

▶ СОЦЫУМ

Як ствараўся галоўны
музей краіны
і хто стаяў ля яго
вытокаў?

стар. 4

▶ ЁСЦЬ ПЫТАННЕ

Дзе знайсці бас-гітарыста
і чаму “класіка” не пасуе?
Здабыткі і патрэбы
музычных школ

стар. 5

▶ РЭПАРЦЁРСКІ МАРАФОН

Дыскатэка аджыла сваё?
Сельскі клуб, што грывіць
на ўвесь раён

стар. 6–7

▶ ART-БЛОГ

Сінтэз музыкі і навукі.
Незямное гучанне
пад зорным небам

стар. 8–9

▶ НА ЛЮДНЫМ МЕСЦЫ

Карціць вясну наблізіць?
Пакрокавы рэцэпт свята

стар. 10

▶ НАМ ПІШУЦЬ

Бабін кут, фіранка
і эфект мультываркі.
Танцуем ад печкі

стар. 11

▶ МАКСІМА МАЛАДЫХ

Калі ў заплечніку –
фарбы і пэндзлік.
Як мастацтва з краязнаўствам
пасябрала

стар. 12–13

СВЯТЛО НЕЗГАСАЛЬНАЕ Ў СЭРЦЫ НАРОДА

Міжнародны дзень роднай мовы адзначаецца 21 лютага. Свята нагадвае пра важнасць культурнай і лінгвістычнай разнастайнасці. Знікненне любой мовы не толькі ставіць пад пагрозу існаванне асобных дзяржаў і народаў, але і робіць культуру чалавецтва бяднейшай. Менавіта таму ў эпоху глабалізацыі варта трымацца сваіх каранёў, балансаваць, захоўваючы адкрытасць свету і самабытнасць. “Праз памяць на магільныя насыпы і крыжы, пад якімі бяспечна, змарнеўшыя ў нядолі, спяць нашы дзяды і прадзеды, праз памяць на сваіх матак, каторыя нас сваей грудзю ўскармілі, – выракацца роднай мовы мы не маем права”, – пісаў Янка Купала.

Прайшоўшы няпростыя гістарычныя выпрабаванні, беларуская мова жыве: больш за пяць мільёнаў чалавек назвалі яе роднай падчас апошняга перапісу насельніцтва. І мы чарговы раз ушаноўваем сваю найвялікшую культурную каштоўнасць. Тэматычныя імпрэзы і экспазіцыі падрыхтаваныя ў шматлікіх установах па ўсёй краіне. А 21 лютага Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук зладзіць Рэспубліканскую дыктоўку, прымеркаваную да Дня роднай мовы. Мерапрыемства адбудзецца ў рэжыме онлайн-трансляцыі і ў прамым эфіры канала “Культура” Беларускага радыё.

Перасоўная мабільная экспазіцыя на выездзе

Будова новага корпуса музея, 2012 год

Генадзь Баркун

Аляксандр Ульяноўч у ваенныя гады

Дарога вайны, дарога памяці

Як стваралі галоўны ваенны музей краіны і хто стаяў ля яго вытокаў

Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны рыхтуецца адзначыць 80-годдзе — ён быў заснаваны ўвосенні 1943-га ў Маскве, калі яшчэ толькі пачыналася вызваленне Беларусі ад гітлераўцаў. Першыя прадметы і дакументы збіралі ў партызанскіх злучэннях, што дзейнічалі на акупаванай тэрыторыі. Партызанамі былі і тры першыя дырэктары музея.

СПРАВА ЖЫЦЦЯ

Аляксандр Ульяноўч, які ўзначальваў Музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны з 1982 па 1993 год, сам быў вэтэранам. З першых ваенных дзён быў стралком-радыстам бамбардзіроўшчыка, а пасля таго, як не здолеў працягнуць службу ў авіяцыі на стане начальнікам батальённай радыёстанцыі, удзельнічаў у вызваленні Харкава, Варшавы, штурме Зеслаўскіх вышываў у Іўзіці Берліна.

Сёння Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны застаецца адным з самых папулярных у краіне — за мінулы год яго наведалі каля 400 тысяч чалавек.

Метавайта з ініцыятывы Аляксандра Іосіфавіча экспазіцыя музея ў 1980-я істотна пашыралася, у ёй было наладзена больш увагі не толькі партызанскаму руху на тэрыторыі Беларусі, але і баявым дзеянням Чырвонай арміі, падзвігам франтавікоў.

СІМВАЛ ПЕРАМОГІ

Генадзь Баркун пачаў працаваць намеснікам дырэктара па навуковай рабоце Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны ў 1973-м, а праз дваццаць гадоў стаў яго дырэктарам, змяніўшы на гэтай пасадзе Аляксандра Ульяноўча, і прапрацаваў там да 2004 года. Генадзь Іванавіч прыгадавае, як паціся атрымання Беларускай незалежнасці яго папярэднік ладзіў для супрацоўнікаў курсы па авалоданні ці ўдасканаленні ведаў беларускай мовы, на яе пераводзілася талды і музейная дакументацыя.

Зрэшты, музей сутыкнуўся ў той перыяд і з пэўнымі цяжкасцямі — многія златчыкі каштоўных прадметаў, асабліва тых, хто пасля распаду СССР аказаліся ў іншых незалежных краінах, нажалалі вярнуць сабе здадзеныя раней у музей рэчы. Але, тым не менш, большасць такіх артэфактаў удалося адстаяць і зберагчы музейным фондам.

Балай што самым значным і запамінальным сваім дасягненнем на пасадзе дырэктара музея, своеасаблівай кульмінацыяй уласнай дзейнасці, Генадзь Баркун называе арганізацыю прывозу ў Мінск у 2002 годзе

У залах музея

знакамітага Сцяга Перамогі, які быў узяты 1 мая 1945 года над Руэйстагам.

Вывезці гэты важны сімвал за межы Расійскай Федэрацыі талды было даволі складана, але гэтую задачу ўдалося паспяхова выканаць, і з'яўленне каштоўнага артэфакта ў Мінску зрабіла сапраўды фурор. Пасля выхodu на пенсію, пакінуўшы пасаду дырэктара музея, Генадзь Баркун не развітаўся са справай свайго жыцця, а працягнуў даследаваць гісторыю Вялікай Айчыннай вайны, зрабіўшы навуковым супрацоўнікам Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь.

ЗАХАВАЛЬНІКІ ТРАДЫЦЫЙ

Новыя часы патрабуюць новых падыходаў і метадаў. Але, тым не менш, большасць такіх артэфактаў удалося адстаяць і зберагчы музейным фондам.

Балай што самым значным і запамінальным сваім дасягненнем на пасадзе дырэктара музея, своеасаблівай кульмінацыяй уласнай дзейнасці, Генадзь Баркун называе арганізацыю прывозу ў Мінск у 2002 годзе

Антон РУДАК

Як настроілі, так грае

Ці працуе старадаўняя прыказка сёння? "Культура" вырашыла высветліць, як настроены на працу музычныя школы, на чым граюць навучэнцы і што за праблемы хвалююць педагогаў.

Наталля Казіміраўна ГОБРЫК, дырэктар дзіцячай музычнай школы № 3 г. Баранавічы:

— Навучэнцы, як правіла, карыстаюцца ўласнымі інструментамі. Бо дзіця не толькі займаецца на ўроках, але і выконвае дамашнія заданні. Школьныя інструменты ў добрым стане. Надаўна купілі новыя фартапіяна, гітары, саксафоны, кларнеты, трубы. Ціпер думаем пра большыя акардыонаў. Аддзел культуры і выканкам па магчымасці спрыяюць у гэтым пытанні. Калі бюджэтных сродкаў не хапае, мы звяртаемся да пазабюджэту.

Школа імкнецца быць болей сучаснай, разнастайнай, таму маем электрынструменты, напрыклад два лічбавыя сінтэзатары. Музыку такіх кірункаў, як джаз, дзеді вучацца граць і пад фартэпiano.

Хачелася б закупіць скарпы розных памераў: кожнаму навучэнцу патрэбны свой. А ў нас ёсць толькі невялікі інструмент для малодшых класаў.

Ва ўстанове выдатны педагогічны склад, ці перыядычна папаўняецца малымі спецыялістамі. Было б цудоўна, калі б яшчэ ўрагулявалі праблему канцэртмайстраў. У гэтых рабонікаў — вільнізны перапрацоўкі і толькі 32 ліні адпачынку.

Сярод пакуль не вырашаных пытанняў і тое, што даводзіцца ўвесь час даказваць бацькам і калегам з агульнаадукацыйных устаноў важнасць і неабходнасць нашай справы. На жаль, сутыкаемся з недастатковым разуменнем.

Татцяна Лявончэўна СЛАГОДА, дырэктар Салігорскай дзіцячай музычнай школы мастацтваў:

— Набываем інструменты, дзякуючы праграме "Культура Беларусі". Апошняя закупка прайшла летас. Паступова стараемся замя-

няць фартапіяна: у школе іх больш за 40, а новых толькі 5. Але самую вялікую патрэбу маем у райях. Яны ў нас ёсць, але эксплуатауюцца безупынна: пастаянная рэпетыцыя, канцэрты... Чула, што гэтыя інструменты сталі рабіць на фабрыцы, дзе выпускаюць піяніна "Беларусь". Па долгучас — добрыя. Хачелася б арганізаваць пастаўку ў нашу школу.

Нягледзячы на тое што мы класічная ўстанова, імкнёмся быць сучаснымі і ўводзім новыя музычныя кірункі. Напрыклад, адкрылі клас сінтэзатара.

Татцяна Мікалаеўна БАРЗОВА, дырэктар дзіцячай школы мастацтваў № 1 г. Жлобіна:

— Інструменты для навучання ў нас ёсць. За апошні год школа набыла пяць скарпы, кларнеты, трубы, тэнарны, саксафоны, кларнеты, ксілафон, ударныя інструменты. Адзінае, чаго пакуль не стае, — гэта якасныя канцэртныя баяны. Яго кошт — каля 20 000 \$.

Вельмі хачелася б увесці сучасныя кірункі ў навучанні, аднак надзвычай складана знайсці педагогаў па гэтых спецыяльнасцях. Тых ж бас-гітарыстаў, клавішнік павінны быць адмыслова падрыхтаваны, мець не толькі класічную адукацыю.

Але самая вялікая праблема — музычныя школы губляюць папулярнасць. Усё часцей бацькі скардзяцца, што дзіцяці цяжка, што навучанне займае шмат часу. Даводзіцца тлумачыць, наколькі важныя веды, якія мы даем.

Заражэння складанасці з пошукам навучэнцаў. Бацькі цяпер менш зацікаўленыя. Але мы імкнёмся прыцягнуць увагу дзіцяці, ладзім разнастайныя канцэрты ў школах, садах.

На дзясны момант у нас 541 апакаванец. Апопавіем і сельскую мясцовасць: адкрытыя класы ў Салонным, Ніве, Чырвоным Беразе, Бабюшч, філіял у Пірэвічах. Праўда, узнікаюць праблемы з тран-

спартам. У некаторыя куткі цяжка дабрацца. Былае, настаўнікам даводзіцца ездзіць на заняткі на таксі.

Школа імкнецца ісці ў нагу з часам. Выкарыстоўваем у навучанні новыя музычныя тэхналогіі, праграмы. Гэта, напрыклад, ігра на электронным піяніна, пад фанатраў. У нас вялікі выбар жанраў. Выконваем як класіку, джаз, так і сучасныя кампазіцыі.

Наталля Леанідаўна САПЕЛКІНА, дырэктар Слуцкай дзіцячай школы мастацтваў:

— Дзякуючы нашаму абласнаму Упраўленню, большую частку інструментаў мы абнавілі: домры, электрафартэпіяна, бас-сола-гітары, электрагітары, мандаліны, трубы, тэнарны, саксафоны, кларнеты, ксілафон, ударныя інструменты. Адзінае, чаго пакуль не стае, — гэта якасныя канцэртныя баяны. Яго кошт — каля 20 000 \$.

Вельмі хачелася б увесці сучасныя кірункі ў навучанні, аднак надзвычай складана знайсці педагогаў па гэтых спецыяльнасцях. Тых ж бас-гітарыстаў, клавішнік павінны быць адмыслова падрыхтаваны, мець не толькі класічную адукацыю.

Але самая вялікая праблема — музычныя школы губляюць папулярнасць. Усё часцей бацькі скардзяцца, што дзіцяці цяжка, што навучанне займае шмат часу. Даводзіцца тлумачыць, наколькі важныя веды, якія мы даем.

Інна САКАЛОВА

Сельскі Дом культуры ў Геран'нях (цяпер аддзел культуры-масавай і асветніцкай работы Іўеўскага цэнтру культуры)

Іўеўскі цэнтр культуры і волыняга часу

У марах пра Культурную сталіцу, або Хто такі Кузя?

З камандзіроўкі на Іўеўшчыну

Старшыня Іўеўскага райвыканкама Ігар Гецец марыць, каб яго горад стаў Культурнай сталіцай Беларусі. Як пераканалася "К", для атрымання пачаснага статусу тут ёсць усё. І гаворка не толькі пра мадэрнізаваную матэрыяльна-тэхнічную базу мясцовых устаноў культуры, а пра тых традыцыі, што бытуюць на Іўеўшчыне справядку, ашчадна захоўваюцца ды перадаюцца маладому пакаленню. Даведзца пра звычай, ахунца ў старадзядніц і аўтэнтычнасць паўвядзінчых у старажытных абрадах — і пры гэтым пабачыць на свае вочы самыя сучасныя тэндэнцыі ў культурнай сферы — можна менавіта ў Іўі. Прычым цікавікі чакаюць гасцей на кожным кроку, ці то ў раённым цэнтры, ці то ў сельскай мясцовасці.

ШТО ТАКОЕ ГАЛЬМА?

І цікавікі напаткалі нас адразу — у першай з наведаных устаноў: Іўеўскім музеі нацыянальных музеяў. Як распавядае дырэктар музея Кацярына Маскалевіч, дзямі яна атрымала дыплом пераможцы абласной прэміі імя Аляксандра Дубока за "творчыя дасягненні ў сферы

Кацярына Маскалевіч на музейнай экспазіцыі, прысвечанай беларускім яўрэям

Татарская салодкая страва гальма

Кнігі, якімі карысталіся мусульмане Іўеўшчыны

культуры і мастацтва ў 2022 годзе" ў намінацыі "Музейны работнік года" — імгэт у яе супрацоўнікуў заўсёды на вышыні і часта ўвасабляецца ў знаквыя праекты.

— Наш музей дастаткова малалы, але даволі незвычайны і цікавы для турыстаў, — кажа Кацярына Маскалевіч. — Мы заўсёды працуем над тым, каб у нас было нешта адметнае, марым пра тое, каб усё пачабылі, якія ў нас арганізацыйныя мерапрыемствы ды акцыі.

Сам Іўеўскі музей невялікі, але тут сапраўды ёсць на што паглядзець. Напрыклад, на кожнай старадзядніц батлейкі, макет Геран'ненскага замка ці архіўныя фотаздымкі харнінага населенніцтва Іўеўшчыны. Але найбольшае ўражанне выклікала галюўная "фішка" устаноў — музейная экспазіцыя, прысвечаная мусульманскай і яўрэйскай культуры старажытнага Іўя.

Так, даведзца, што такое гальма (татарская салодкая страва) або мур-і (мусульманскі ахоўны абярэг), дакрануцца да аўтэнтычнага адзення імама ці паўзірацца ў аль-кітабы — кнігі, напісаныя па-беларуску арабскім пісьмом, — можна на экспазіцыі, прысвечанай татарам. А з выставы "Беларускія яўрэі" кожны ахвотны не толькі дазнаецца пра традыцыйныя яўрэйска-іўеўскага Новага года ці побят іўеўскага яўрэя, але і можа пакрыціцца з сябрамі дэрыдал — чатырохгранныя ваўчок, з якім гуляюць дзеці падчас свята Ханука. Усё гэта робіць Іўеўскі музей нацыянальных музеяў культуры ўнікальнай ды незвычайнай музейнай устаноў.

Маленкі дамавік — своеасаблівая візітоўка Марыі Пякша. Па гэтай ляльцы яе пазнаюць у Карэлічах, і ў Мінску, і за мяжой.

Кузя з Ліпнішка ёсць нават у Аўстраліі

Таксама тут можна замовіць гатраванае суправаджэнне экскурсіі (за 60 рублёў), папач якой расказваюць пра з'яўленне татар-мусульман на тэрыторыі Беларусі, а таксама развучаць з наведвальнікамі традыцыйны яўрэйскі танец "хава-нагла". А ў сувеніры краме можна набыць рэчы на любы густ — ад невялікіх іўеўскага яўрэя, які выяўляюць абразыя вобразы іўеўскага татарына, яўрэя і беларуса, да вырабаў майстроў народнай творчасці.

— Наша крама прыносіць даволі небагі прыбытак да плана платных паслуг, — кажа Кацярына Маскалевіч. — Так што мне шкада тых музееў, дзе палобных крамак пакуль не адкрылі. Увогуле ж, паводле плана, за мінулы год мы павінны былі зарабіць на платных паслугах 7 тысяч 800 рублёў, а па факце ў нас — больш за 12 тысяч рублёў. І ладны кавалек гэтых грошай мы атрымалі дзякуючы продажу сувенірнай прадукцыі.

Што ж, сапраўды, тым музеем, якія не маюць яшчэ сваіх крам, можна паспачываць. А ў мяне пасля наведвання Іўеўскага музея нацыянальных культур застаўся "кавалачак" Іўя — сувенір, які паказвае, што абавязкова трэба вірна сцвярдзець зноў. Планую гэта зрабіць ужо ўлетку.

ДЫСКАТЭКІ — ЗАПАТРАБАВАНЫЯ

Іўеўскі цэнтр культуры і волыняга часу ўражае сваёй велічнасцю і шыкоўным інтэр'ерам. Тут ёсць дзе разгледзіцца і прыкласці свае творчыя

Марыя Пякша і яе ўнікальныя лялькі

намаганні. І мясцовыя клубныя работнікі гэта і робіць. Як кажа дырэктар устаноў Святлана Ракель, з 2016 года кожны аграрароўк мае сваё брандавае мерапрыемства.

— Некаторыя з гэтых свей выходзяць і на абласны ўзровень, — адзначае супрацоўніца. — Да прыкладу, "Ліпнішкаўскія сенакосы" або "Іўеўскі памілоў". А дзякуючы творчому практыку "Іўеўскі каларыт" мы ў 2019-м сталі ўдзельнікамі спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Беларусі дзячам культуры і мастацтва.

Дарчы, пра ўтанараванне гэтай прэміяй калектыву Іўеўскага цэнтру культуры і аплачынку мы пісалі. Нагадаем, што праект быў распахачы каля півці гадоў таму і яго складнікамі сталі шматлікія фестывалі ды брандавыя свята ва ўсіх буйных населеных пунктах і аграрароўскага раёна — іх могуць наведваць як мясцовыя жыхары, так і турысты на прашыню ўсяго года. Акрамя згальных, гэта фестывалі "Грыбная рублёў", "Морыскава рыбка", вясновае свята "Повязь часу", шляхецкі фэст "Жамчужная зорка — палац Умястоўскіх", калядныя свята ў сядзібе Дзеда Змініка і Бабы Завірэху ды іншыя.

У Іўеўскім раёне працуюць каля сотні клубных фарміраванняў, — дадае Святлана Ракель. — Паводле плана, паказаны ахопу клубнымі фарміраваннямі ў раёне павінен быць 3,3, а па факце на сёння — 3,7. Акрамя таго, маем дзевяць калектываў аматарскай творчасці, якім прысвоена ганаровае званне "народны". Сярод запатрабаваных формаў маладзёжнага аплачынку — дыскатэкі: напрыклад, у мінулы суботу ў нас прысутнічала 126 чалавек. Дыскатэкі ладзяцца і ў сельскіх клубных установах Іўеўскага раёна.

Так, можна сказаць, што гэта яшчэ адзін цікавы і адметны факт сферы культуры Іўеўскага раёна — запатрабаванасць дыскатэчных мерапрыемстваў. Справа ў тым, што, выяжджаючы ў той ці іншы рэгіён Беларусі, даводзілася чуць, маўляў, дыскатэка "ўжо памерла" і "аджыла сваё". Але ж, як бачна, не ўсюды падобная сцвярдзенні слушыня. Прыклады з Іўеўскага ці Ваўкавыскага раёнаў, дзе на ўсёй Проздзішчыну, грэмелі дыскатэкі Плябануўскага сельскага клуба, тое пацвярджаюць не на словах, а на справах.

КУЗЯ УСІМ І КОЖНАМУ

Яшчэ адна адметнасць Іўеўскага раёна — выбары мясцовых майстроў народнай творчасці. Прычым свае ўмелыя ёсць і ў гарадскіх, і сельскіх установах культуры. Пра адну такую майстроў хочацца сказаць асобна. Гэта Марыя Францаўна Пякша, якая працуе ў Ліпнішкаўскім сельскім доме культуры (пасля рэарганізацыі называецца "аддзел культуры-масавай і асветніцкай работы"). Яна кіраўнік гуртка "Беларуская лялька", ад якіх сапраўды не адарваць вачэй — такія прыгожыя, самабытныя, ўнікальныя.

— У мяне калекцыя ёсць як аўтарскія, так і аб'ярэваўныя, традыцыйныя, беларускія народныя лялькі, — адзначае майстрыца. — Найбольш захаляўся аўтарскай лялькай, сама і прыдумваю, наадам і пазнаю характарыстыкі, асаблівасці, якасці.

Адна з першых работ Марыі Францаўны — Баба Яга, якая сімвалізуе жанчыну-маці, жанчыну-кіраўніцу, на якой усё грэмаша. Ёсць у калекцыі і Дзед-Буцун, Чаму Будун? Бо ён крхучу да будуна. Ёсць тут і дзядушка Грыўка, хлопчык Юзік, дзед Буцун, разнастайныя лялькі-аб'ярэўкі, раставяліныя. Прычым многія выробы майстрыцы — з скарэтам, бо ў іх можа шпосыць схаваць ад мужа, жонкі ці суворара нацываць.

А пачалося ўсё з Кузі. Маленкі дамавік — своеасаблівая візітоўка Марыі Францаўны. Па гэтай ляльцы яе пазнаюць і ў Карэлічах, і ў Мінску, і за мяжой. Кузя ёсць сёння і ў высоковых катэх, і ў гарадскіх кватэрах. "Пасяляўся" ён не толькі ў Беларусі, але і ў Расіі, Літве, Латвіі, Канадзе і нават у Аўстраліі. Дарчы, падарнак майстрыцы аберага і адзін з пакоўў рэдакцыі газеты "Культура".

— Але сапраўднае ўпрыгожанне майёй калекцыі — лялькі з Ільну, — кажа Марыя Пякша. — Люблю лён

Саламыны макет Геран'ненскага замка, зроблены народнай майстрыцай Юзэфай Стараціннай

Старшыня Іўеўскага райвыканкама Ігар Гецец і загадчыца сектара культуры Святлана Кішэль падчас размовы з карэспандантам "Культуры"

да знямоў, я б яму оду напісаць, каб маё складала вершы. Спрабую перадаць сваю любоў да стварэння лялек дзедцам. З імі мы распрацуём выамоўны вырабу кожнага персанажа, прыдумляем для іх кашымі, шпем, аздабляем. Дзеці захопленыя — і я з імі разам з задавальненнем успрымаю іх азнаходкі і ўдачы.

Па словах Марыі, замоў у яе шмат, і яна давольная, што лялькі, які вынік яе творчасці, разыходзяцца па свеце, радуочы людзей — і маленкіх, і дарослых. Так што, калі будзеце ў Ліпнішках, хоць бы на знакам'іцы "Ліпнішчскіх сенакосаў", абавязкова завітайце да майстрыцы ў гасці. Гутарка з ёй, як і з лялькай, нікога не пакаідаюць аб'яваквымі.

КРАЙ КНЯГІНІ БАРБАРЫ

І яшчэ прыбавіць пра Геран'ні, дзе даволі пабываць іграм ляду на адчытаных дзеі камандзіроўкі. У гэтым б'льым мястэчку з Магдэбургскім правам, а цяпер аграрароўк Іўеўскага раёна, не толькі ладзяць Баль-прыём у Барбары Радзіў (гісторыя казання Барбары Радзіў і князя, а пазней і караля Жыгамонта Аўгуста пачалася менавіта ў Геран'ні), але і развіваюць мясцовую сферу культуры ва ўсіх яе правах.

Напрыклад, у Геран'нскім СДК (цяпер — аддзел культуры-масавай і асветніцкай работы Іўеўскага ЦКД) пад кіраўніцтвам Галіны Станіславаўны Дзіц паспяхова развіваюцца ажно дзевяць аматарскіх фарміраванняў, сярод якіх народны ансамбль народнай песні "Даўніна", ансамбль народнай музыкі "Вечарыня" ды многія іншыя.

— Мы ладзім каля дзятка брандавых мерапрыемстваў, ездзім з канцэртаў у суседнія раёны, шмат гаспадаруем, — кажа Галіна Дзіц. — Акрамя таго, супрацоўнічаем з мясцовай пааганічнай заста-

вай, таму салаты — частая гасці і ўдзельнікі нашых мерапрыемстваў. Эфектыўна тут наладжана праца з малалдымі спецыялістамі, для іх ствараюцца ўсе ўмовы для жыцця і творчасці. Ды і сама Галіна Станіславаўна — чалавек, апантаны справай, таму і калектыв Геран'ненскага Дома культуры заўсёды імкнецца да разнастайнасці ў дзейнасці, старацца здзіўляць незвычайнымі імпразамаі.

Дарчы, у правядзенні мерапрыемстваў дапамагаюць не толькі пааганічнікі, але і падтрымальнікі. Магчыма, паспяховае супрацоўніцтва з імі ды з кіраўніцтвам гаспадаркі, увогуле з усімі жыхарамі Геран'ні Галіне Станіславаўне ўдаецца таму, што яна, як кажуць, чалавек на сваім месцы. Бо культура і творчасць — тое, чым жанчына захопленая заўсёды і ўсюды. Нават дома на кухні яна выдатны кулінар, які ведае і нацыянальныя беларускія, і замежныя стравы. Такага майстра на ўсё рукі знайсці не толькі ў раёне.

А ляцучу ў ДК дзейнічае сектар рэстаўрацыі і традыцыйнай культуры, дзе можна знаёміцца з работамі мясцовых майстроў, паўдзельнічаць у майстар-класах, набыць сувенір. Задумваюцца ў б'льым мястэчку і пра "раскрутку" старога бранда — Геран'ненскага замка, які існаваў тут у Сярэднявеччы (ад старажытнай пабудовы засталася парохніца). Пакуль ідзе абмеркаванне, якім чынам фартэжыя візуалізаваць, народны майстар Юзэф Старацінныя зрабіла яе саламыны макет. Адрэдацуюць і традыцыйны строй — кашым рэканструявалі па выніках выданых этнаграфічных экспедыцый, правядзеныя якіх для многіх раёнаў, на жал, сталася вялікай рэдакцыя.

Ганарашта тут і гісторыі — мястэчка атрымала магутнае развіццё ў часы легендарнага Уладзіміра Баума: Герой Сашылістчайнай Працы, удзельнік Вялікай Айчынай вайны быў старшынёй калгаса імя ХХІІ з'езда КПСС. І тое, што было закладзена ў савецкія часы, паспяхова развіваецца і сёння, у тым ліку і ў сферы культуры.

Шкада, не пра ўсё мы сёння здолелі расказаць. А ўвай заступоўваюць і мясцовыя бібліятэчныя праекты, і дасягненні навучэнцаў ДШМ, і рамеснікі з самога Іўя, і адметныя вынаходкі клубнікаў ды бібліятэкараў. Але ж аб'ямаем абавязкова налішам пра гэта на старонках "Культуры". І, канешне ж, наведваем "Памідораў фэст", які плануецца зладзіць 12 жніўня. Так што, Іўе, не бывай, а да сустрачы!

Не здаваць пазіцый

На інтэрвіу да старшыні Іўеўскага раённага выканкама камітэта Ігара Мікалаевіча Гецеца мы завіталі разам з загадчыцай сектара культуры Іўеўскага райвыканкама Святлавай Валодзіскавай Кішэль. І першае пытанне тычылася аднак дзейнасці мясцовых устаноў культуры.

— Ігар Мікалаевіч, як л'ньме, добра працуе сектар культуры? На чым неабходна засяродзіць увагу?

— Адкажу каротка: рухаюцца ў тым жа кірунку, што і цяпер, і не здаваць пазіцый.

— Магчыма, трэба больш развіваць культурна-турыстычны складнік? Працаваць з сувенірамі, з аградыбізмам? Бо вап раён мяжуе з Літвой, ды і пра ачынную турыста не варта забывацца.

— Такія працява выяздзіла. Наш раён даволі прыбавіна ў турыстычным плане, мы павялічваем маршруты, ёсць у нас аградыбізм, дзе займаюцца сплавам на байдарках па Беразіне, у нашым музеі прысутнічае шматлікая сувенірная прадукцыя.

— І ў мяне ў кішэні ўжо ляжыць сувенір з Іўеўскага музея нацыянальных музеяў.

— Менавіта пра гэта і гаворка. Але, зразумела, нам ёсць куды развівацца. І самае галоўнае — трэба дамагарацца свае дасягненні, тое цікавае, што можа прыцягнуць увагу турыста. І тут вельмі важным, на мой погляд, з'яўляецца супрацоўніцтва са СМІ — з мясцовай газетай "Іўеўскі край", з рэспубліканскай газетай "Культура", з іншымі выданымі і тэлеканаламаі. Менавіта дзякуючы пярэ-ўпаўню іа да галы вялікую раскрутку і пра-ўпаўню атрымаў наш "Памідораў фэст". І летась людзей на фестывалі было значна болей, чым раней.

— Ігар Мікалаевіч, у 2021 годзе вы выступалі на каалеі Міністэрства культуры Беларусі і прэзентавалі Іўеу на атрыманне статусу "Культурная сталіца Беларусі". Тады вап прапанову не зацвердзілі. Ці працягненне змагацца за пачаснае званне?

— Безумоўна, але ж заўсёды варта рэальна аглянаць свае сілы. У 2021-м нас абышла Орша. Летась, як вы ведаеце, ад Гродзенчынны падавала заяўку Свіслач — з тым жа вынікам. Справа ў тым, што нас у гэтым конкурсе абыходзіць буйная гаспадары, і канкураваць з імі мы не можам. Лычу, што і ў бліжэйшыя трычатыры гады канкураваць будзе агромніста. А вось пазней можна паспрабаваць яшчэ раз. Пагатоў паказваць нам ёсць што і беларусам, і замежным гасіям. Гэта і нашы шматлікія турыстычныя адметнасці, і аградыбізм, і брандавыя мерапрыемствы, і фестывалі, той жа "Памідораў фэст".

— Мяне ўжо запрасалі на яго, так што летам планую пабываць.

— Толькі, калі ласка, як будзеце ехаць на "Памідораў фэст", прынахніце зменнае адзенне (сленцац).

— Белле не браць? — Як жа кажаце. Пазалетаць медыкі прыйшлі нават у сваіх халатах. Але была і адна ваша калета, якая знахавала паўдзельнічаць у конкурсе на кітанне памілоўраў. Дык вось, дзвучына яна сімпатичная, і мабыць, прылягнулася хлопцу з іншай каманды.

— Ён яе, відаць, адзначаў?

— Так, адзначаў, і не раз. Так што адзенне ёй прыйшлося потым мяняць.

— Добра, абавязкова ваьм у фестываль запасную кашулю! І дзкую вам за гутарку!

Юр'і ЧАРНЯКЕВІЧ

На розных сталічных пляцоўках з'явіўся шэраг праектаў, скіраваных на сінтэз музыкі з іншымі відамі мастацтва і навукі. Сярод іх — тэатр класічнай музыкі "Імпрэсія" ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі, а таксама цыкл канцэртаў "Музыка Сусвету" ў Мінскім планетарыі.

УБАЧЫЦЬ МУЗЫКУ

Спробы перавесці слыхавыя алчванні музыкі ў візуальныя маюць даўнюю гісторыю. Тут і праславутая праграмнасьць, што дазваляе "убачыць" у музыцы то птушчак, то ваўка ці мядзведзя. І экспэрымэнты з колерам музыкі, якія выдчуць свой адлік не ад А. Скрабіна з яго "Праметэем", а яшчэ ад І. Ньютана (невпадкова сем нот — і сем колераў высёлкі). Нарэшце, усе жанры музычнага тэатра, заснаваныя на сінтэзе мастацтваў. Ці гэта ж песенныя кліпы. Можна згадаць і разнастайныя варыянты візуалізацыі музыкі, не звязанай са словам, у кіно ці мультыплікацыі, дзе маюцца на ўвазе не саўндтрэкі да стужак, а, наадварот, стварэнне відэаарэарту для класічных твораў.

Але ж нават на такім багатым фоне ўзнікненне сучаснага тэатра класічнай музыкі "Імпрэсія" — праградуэ штошчы новенькае. І пры гэтым надзвычай папулярнае ў наведвальніцкай філармоніі! Бо збірае аншлагі ў вялікай Канцэртнай зале, прычым квітка рэзямтаюцца літаральна адразу. Арганізатары "Імпрэсіі" даюць на яе сабце такое азначэнне

свайго тэатра: "спецыяльная фарма-ты канцэртаў класічнай музыкі з не-звычайнымі эфектамі". Здавалася б, усе складнікі такіх праграм — добра вядомыя. Можна згадць і тэматычныя, і тэатралізаваныя канцэрты, і жанр інструментальнага тэатра, і суправаджэнне музыкі відэаканцэрт-тамі, што атрымліваюць усё большае распаўсюджанне. Аднак тут усё гэтае — разам. І памножанае на эле-менты шоу.

— Іды ўвесці нейкія спецефекты, тэатральнае святло, прыўнесці ў выкананне класічнай музыкі што-сьці блізкае да шоу належала дырэктару IT-кампаніі Марыі Бандаранка. — гаворыць адын з арганізатараў "Імпрэсіі", саліст Беларускай дзяржаўнай філармоніі, лаўрат міжнародных конкурсаў, піяніст **Арцём Шапалка**. — Са свайго боку, я прапанаваў сінтэз мастацтваў і скразнае развіццё, асаблівае сімфанізму. Як аказалася, такія супрашылеглыя паніянкі, як сімфанізм, звязаны з філасофскім палыходам, асацыятыўным мысленнем, і шоу, што "рыфмуецца" найперш з забаўляльнасцю, могуць быць узаемадапаўняльнымі. Мы не перапынаем дзеянне, чытальнік звязвае яго ў цэласны сюжэт, прычым зрабіць гэта можна па-рознаму. У "Месяцовым сюжэце" ў аснову было пакладзенае апавяданне Буніна "Ноч". У "Лісным цары" — наш уласны апавед. У "Мроях каханання", што выйшлі 14 лютага, — рэальная гісторыя каханя Франца Ліста да Караліны Вітгенштэйн (назва невпадкова пазычаная з яго Накціорна, прэсчычанага ёй), лісты кампазітара да яе. Ціпер рыхтуем ужо чацвёртую такую праграму-фантазію, што будзе прамеркаваная да Міжнароднага дня абароны лічэй.

Удзельнічаць запрашаем най-лепшых выканаўцаў — салістаў філармоніі, Вялікага тэатра. Перакладжым для іншага складу, апрапоўкі, а часам і арыгінальныя кампазіцыі замаўляем маладым беларускім творцам: Лю-

Філармонія з астраноміяй

"Мрой каханання" тэатра "Імпрэсія"

Музыка ў планетарыі

бові Сынько, Уладзіміру Лёшонку. Відэаарэарт з рытму сам, бо для гэтага трэба добра ведаць музыку, разлічваць усе літаральна па секундах. Спратыкаваўся яшчэ тады, калі рыхтаваў праект "Музыкагэрапія", што таксама карыстаецца вылічым поштам. А назва тэатра — "Імпрэсія" — перакладжана як "уражанне". І адначасова перагукаецца з адпа-

вным мастакі кірункам імпрэсіянізму. Той сам наш тэатр — гэта не ступілка нейкай штатнай адлічкі ці ўкамлектаваныя калектывы, колкікі жанр, брэнд. Мы сапраўды імкнемся падыраць глядачам найперш уражан-не — яркае, запамінальнае. А праз яго — разуменне таго, наколькі шы-кавай і зусім не сумнай можа быць акадэмічная музыка розных эпох.

ПАСЛУХАЦЬ ЗОРКІ

Не вялома, зоркі запальваюцца не толькі на небе, але і ў мастацтве, асабліва астраніям. У 1960-я космас уваголе мошна паўплываў на беларус-кую і, шырэй, савецкую музыку, па-штурнуўшы развіццё электронага напрамку, пералусім у кінамузыцы. Касмічная тэма, надзвычай актуаль-

ная пасля палёту Гагарына, патраба-вала папрадуэ "незвычайны" гучаньні. Мінскі планетарый, што знаходзіцца ў Цэнтральным дзіцячым парку імя М. Горькага, быў адкрыты ў 1965-м. Але ўласна музычныя практы-цы з'явіліся ў ім усю некалькі гадоў та-му. Спачатку гэта быў цыкл "Музыка пад зоркамі", потым — "Музыка Сус-вету", тры чарговыя канцэрты якога

ладзіцца 16—18 лютага. У невялікай круглай зале, разлічанай усюга на со-отно месцаў, гучыць жывая музыка, а на купале, дзе дах натуральна "па-раціцца" ў сцены, дэманструюцца кар-ціны зорнага неба. Адчуванне, што ты сапраўды ў космасе! І слухаеш не му-зыкантаў, а спеы сваёй душы. Такая асабліва атмосфера схіла наведваль-ніку і да рамантыкі, і да філасофскіх раздумяў. Дый уваголе дае магчыма-ці самапагэбленя, унутраны ме-дзітацыі, што ў наш век павяшаных дуктакаей і гэтых спрэс стрэсавых сі-туацый становіцца для чалавека пер-шай неабходнасцю і нават выратаван-нем.

— Мы запрашалі і асобных музы-кантаў, і Духавы квінтэт салістаў Вялі-кага тэатра, — распавёў загалачны па-нетарый **Аляксандр Мікуліч**. — Гэтым тэатр тры вечары запар выступаюць салісты Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага арэстра. І не ўпершыню: першая серыя іх канцэртаў пра-йшла ўлетку. З дзіцячыявы выступіла дырэктар гэтага славутага калектыву Вольга Цяцэрская, мы заключылі да-мову з Беларускай дзяржаўнай фі-лармоніяй, таму гэты праект можа лічыцца сумесным, ён невпадкова патрапіў не толькі ў нашу, але і ў фі-ларманічную афішу. Музыканты самі складоаюць праграму, мы ж, са свайго боку, дапаўняем яе відэапраекцый, што адпавядала б гукавой аўры абра-ных імі твораў. Дарчы, цяперашняя тры канцэрты 16, 17 і 18 лютага ўтры-мліваюць як старадаўнюю, так і суча-сную музыку XX—XXI стагоддзяў, што акрывае новыя мастакія даялітэты.

Зірнуўшы на афішу, у лютаўскім цыкле нияжка зувачыць класічную трыоцкавую форму, што з'яўляецца адной з самых гарманічных. Першая і трэцяя вечарыны, утварочычы свае-саблівую арку, прысвечаны сучасным замежным творам. Некаторыя з іх (да прыкладу, з Венгрыі, Вялікабрытаніі, Японіі) станаў акрышчым нават для мелямаў. А сярэдзіну згаданай аркі складае канцэрт, дзе прагучыць сапраўдны барочны хіт — знакамтыя

"Поры года" А. Вівальды, якія ўвахо-дзяць, як ні іншым, у ягоны зборнік "Спрэчка гармоніі з вынаходніцтвам". Апошняя назва, дарчы, даволі сім-валічная не толькі для кампазітара. Бо гармонія з музыкі не адзінае "вына-ходства" Мінскага планетарыя. Тут спачуны космас яшчэ і з... Акадэмі-яй мастацтваў.

— Студэнты ў якасці сваёх курса-вых дыпломных работ, — працягвае Аляксандр Валер'евіч, — рыхтуюць кароткаметражныя стужкі, ролі-кі. Некаторыя паспяваюць зрабіць паўнаартасныя фільмы, якія па-казваюцца ў нашым планетарыі, удзельнічаюць у міжнародных фестыв-лях, конкурсах, і не толькі на Мінскім міжнародным фестывалі паўнакупальных фільмаў, але і ў Расіі, Еўропе, ЗША, Аўстраліі, Японіі. Прычым сабраючы такія стужкі-кі вельмі паспяхова, атрымліваюць прэстыжныя ўзнагароды. І, да ўсяго, папулярныя не толькі астрано-мія, але і нашу нацыянальную куль-туру. Увосень у Іркуцку праходзіў 21-ы Міжнародны Байкальскі кі-нафестываль "Чалавек і прырода". Дык у секцыі паўнакупальнага кіно ўзнагароды былі адзначаныя адра-зду дзве беларускія стужкі, і сярэдзі-на дзе Беларускай афішы. Музыканты самі складоаюць праграму, мы ж, са свайго боку, дапаўняем яе відэапраекцый, што адпавядала б гукавой аўры абра-ных імі твораў. Дарчы, цяперашняя тры канцэрты 16, 17 і 18 лютага ўтры-мліваюць як старадаўнюю, так і суча-сную музыку XX—XXI стагоддзяў, што акрывае новыя мастакія даялітэты.

Што ні кажыце, а мастацтва — гэта сучасны космас. У сваю чаргу, касмічная тэма — частка любога ві-ду мастацтваў! Дык чаму ж ім не па-сбраваць? Дарчы, учора Наньця-нальны акадэмічны народны арэстр імя І. Янковіча прэзэнтаваў беларус-кую прэм'еру — "Рух планет" Аліны Безенсон.

Надзяя БУЦНДЗІЧ
Фота Тэатра МАТУСЕВІЧ

СТУЖКА ЖЫЦЦЯ

Вітольд Бяльніцкі-Біруля

1872 — 1957 гг.

Беларускі жывалісец, майстар лірычнага пейзажа XX ст.

1872 г. Нарадзіўся 12 лютага ў сям'і дробнага арцызара, што належала да шчыпкога роду Бяльніцкіх-Біруляў у фэадыяў Крэні Аршанскага павета Магілёўскай губерні (цяпер Бяльніцкі раён Магілёўскай вобласці).

1889 — 1896 гг. Вучыцца ў Маскоўскай вучылішчы жывалісец, скульптурны і ройліства, дзе наведвае выстаўкі ў С. Каравыя, В. Панаева, І. Праўдзіна, М. Нурова, знаёміцца з І. Левітанам і прадуе ў яго майстарні.

1899 — 1910 гг. Пасля навучнага мастак шмат экспане свае работы на расійскіх і міжнародных выставках. У Маскве і Барсоне яго пейзажы ўзнагароджваюцца медалімі. Шмат вандруе па краінах Еўропы, назрэчы досяда заходніх жывалісецаў і дракавалічаванымі ўласны стэль.

"З валоцці Цяцэрскай", 1892 г., Дзяржаўная Традыцыйная галерэя, РФ

Пасля Крашчынскай рэвалюцыі сумесна з іншымі мастакімі арганізуе Асацыяцыю мастакоў рэвалюцыйнага Расіі. У гэты перыяд аддае перавагу імпрэсіянальнаму пейзажу, піша вялікі шмат карцін аб поспехіх сацыялістычнага будаўніцтва, залествайваў і індустрыяльнай краіны. У 1930-х Бяльніцкі-Біруля наведвае Запарож'е, піша пейзажы з Барыца і Белга-Абрыў, падаронае на мінскіх, звязаных з творчасцю І. Талстога, А. Пушкіна і Г. Чкаваўскага.

1912 — 1933 гг. Мастак набывае зямлю ў Цяцэрскай губерні і будзе ствараць "Чайкі", якія становіцца для майстра месцам натхнення, арганіку творчыя сутрач. Неўзабаве з іншымі жывалісецамі на тэрыторыі "Чайкі" арганізуец свае дзіцячы першыя ў Расіі Вялікія дзіцячыя мастакі майстарні і мастацкая школа для сімскіх дзіцяц.

"Зімы сон", 1910 г., Нацыянальны мастакі музей

1947 г. Творчы вяртання ў Беларусь, дзе старае зраць карціны і вялікі шмат зноў па-малым беларускі пейзажы, сярод іх "Зімы май", "Заваліны беларускі берозы", "Зімы ў вясенні", "Беларусь. Зноў зацела вясна" і інш.

Большая частка гэтага шэдэўра сёння захоўваецца ў Нацыянальным мастакі музей Беларусі. Трыба адзначыць, што сам майстар, нелюдзіна на арганіку жывай на чарбы, зарыўд адлучыць сваю прыналежнасць да радзімы і падарэкаваў сваю беларускую паходжанне ў сваім размаві і лістах. Аб сваёй звычайнай прыналежнасці творца выказваў перш за ўсё навучанні ў Маскве, паўтараў запіс:

"Я — беларус... Як частка і інтэлігентныя людзі, вядомыя ў сваім навуковым, спартыўным ці іншых заслужаных справах, законтрыя творчымі ці жывалісцымі пэсам у іншых краі, ці то сардоміска, ці проста не лічыць патрыячым прыгадзіць, якога яны роду-племні, з якіх краёў і валоцці".

АУТОГРАФ З БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

На працягу ўсяго жыцця мастак самааддана пісаў пейзажы, за што атрымаў менавіта "Беларускі Левітан". Сам жа Ісак Левітан высока адчынаў талент творца, сабраваў з Бяльніцкім-Біруля і дапамагаву падзіць выставы. Цяцкі стэль Беларускага майстра і іншыя мастакі, сярод якіх Ілья Рэпін.

Негледзячы на шырокую вядомасць жывалісеца, пра яго асабістае жыццё, у якім творца быў не надта асведомлены, вядомы нішчот. Мастак тройчы быў у шлюб і меў дачку, якая пакутавала на поспехіне захворванне і загінула ў 1947 годзе.

Імя Вітольда Бяльніцкага-Біруля названы Бяльніцкі мастакі музей і Філіял Нацыянальнага мастакі музея ў Магілёве, дзе шырока прадстаўлена творчая сладына майстра. Таксама ў гонар жывалісеца названы вуліца ў Магілёве і Бяльніцак.

"Раніца вясны", 1953 г., Старапольскі краевы музей вышчраных мастакіў

1957 г. 18 чэрвеня, ва ўростце 85-ці гадоў, памірае на поспехіх хваробы на сваёй дач. Пахаваны на Новадзевічым могілках у Маскве.

На працягу ўсяго жыцця мастак развіваў традыцый лірычнага пейзажа канца XX ст., выведзеным беларускага пейзажнага жывалісеца ў ўраўненне ўраўнаважанага мастакі. Самым вялікай даччыняй творцаў майстра свёны захоўваецца на яго радзіме. Толькі ў асноўным фонде Нацыянальнага мастакі музея можна налічыць 400 жывалісцаў і сюрнамач карцін Вітольда Бяльніцкага-Біруля, інакш кажа 160 работ мастака захоўваюцца ў навукова-дапаможнам фонде. Вялікая колькасць карцін месціцца ў музеі Расіі, краінах былых СССР, дзе правалены зборак. Усяго творчыя сладына мастакі налічыць больш за 2 тысячы карцін.

Беларускую мову ўшаноўвалі ў Смагонскай раённай бібліятэцы

ЛАЎРЭАТ – БІБЛІЯТЭКАР

Лаўрэатам прэміі Аляксандра Дубога (колішні старшыня Гродзенскага аблвыканкама) у галіне культуры і мастацтва стала бібліятэкар з Міхалішкаўскай сельскай бібліятэкі Астравецкага раёна Вольга Багдановіч. Сёлета прэмія А. Дубога ўручалася ў 25-ы раз. Напісала пра гэта Вольга Завіцкоўская, бібліятэкар Астравецкага райбібліятэкі. Вынікі года павялялі і на Вораўшчыне. Бібліятэкары раёна за круглым сталом прааналізавалі дзейнасць, абмеркавалі метады правядзення мерапрыемстваў, фарміраванне, выкарыстанне і захаванне фонду. Як распавяла загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Людміла Фурман, гаворка ішла і пра выкананне заданняў па забяспечэнні дзейнасці. Вырашана: найлепшыя аматарскія аб'яднанне для дзяцей — у Нацкай сельскай бібліятэцы; для дарослых — у раённай бібліятэцы.

ВЫШЫВАЕМ КАРТУ

Вядучы рэдактар **Мабіўэ-скага** абласнога метадычнага цэнтра Крысціна Башарымава паведамляе, што абласны семінар-практыкум быў прысвечаны вышыўцы карты нашай краіны. Такім чынам рэалізуецца рэспубліканскі праект "Культурнае спадчына Беларусі". У семінары ўдзельнічалі майстры дэкаратывуна-прыкладнога мастацтва, спецыялісты клубных арганізацый. Галоўная задача арганізатара — метадычная і практычная дапамога ў вывучэнні асаблівасцей і тэхналогій ручной вышыўкі. Дзякуючы ёй будзе зроблена карта, дзе плануецца пазначыць сімвалы матэрыяльнай і нематэрыяльнай культурнай спадчыны кожнага рэгіёна Беларусі.

Юген РАГІН

Куфар – на сайце!

Час для "Куфурты" не стаіць на месцы, а змены ў змесце і абліччы нашага выдання — доказ таго, што мы імкнемся развівацца.

Да прыкладу, "Куфар-рада" перабіраецца на сайт. Мы ўпэўненыя, што завітаць на новае месца жыхарстваў рубрыкі для вас — зусім не праблема.

А першым аўтарам віртуальнага "Куфара..." стаў чалавек адметны ва ўсіх адносінах.

Любава Владыка — кіраўнік народнага фальклорнага ансамбля "Парышчкі зоры" Парышчэскага Цэнтру культуры цэнтралізаванай клубнай сістэмы Горацкага раёна. Менавіта ўдзельнікі "Парышчкі зоры" ды жыхары вёскі Парышча з'яўляюцца носьбітамі народнага фальклорнага матэрыялу. На падставе яго Любава Владыка і стварыла сцэнарый тэатралізаванага фальклорнага свята "Уканне вясны". Шукайце яго па QR-коду.

Што ні дзень — падзея

Стрэчанскі баль, свята роднай мовы, семінар-практыкум. Ва ўстановах культуры што ні дзень — падзея. Аб гэтым сведчыць пошта "Куфурты": kim@kultura-info.by. Пагартаем лісты з рэгіёнаў — на калег паглядзім і сябе пакажам. Дарэчы, а што здарылася за тыдзень у вашым раёне?

ЛЮБІЦЬ ТОЕ, ШТО РОБІШ

Пра гэта напісала Ірына Бразоўская: "У **Ашмянскай дзяцяцкай школе мастацтваў** — тры харавыя калектывы: "Сусучка" — калектыв узросту. *Кіры ім Ганна Буйко. Вось яна сваю справу любіць без сумневу. У "Сусучку" — 25 паўчыцаў ад 11 да 15 гадоў. Разнапланавы рэпертуар — адна з асаблівасцяў хору. Тут і класіка, і творы сучаснага гучання. У харовыя дасягненні ёсць дыпломы міжнародных і рэспубліканскіх конкурсаў."*

ПАГАВАРЫ ПА-БЕЛАРУСКИ

Супрацоўнікі гарадской бібліятэкі № 1 **Смаргоні** арганізавалі і правалі Дзень беларускай мовы. На свята прыйшлі вучні 8 класа сярэдняй школы № 5. Хлопчыкаў і дзяўчынак адразу паглыбілі ў гісторыю і культуру роднай мовы. Адчуць яе характэрна дапамагі гучныя чытанні класічных вершаў. А для сярбаў клуба "Ліра" і наведвальнікаў пахлыбоў Уросту правалі літаратурную вандроўку "Пагавары са мной па-беларуску". Напісала пра гэтыя мерапрыемствы **Юлія Жук** — загадчык аддзела маркетынгу і сацыякультурнай дзейнасці Смагонскай райбібліятэкі.

А ФОТА ЗАСТАЮЦА

У **Століскай** цэнтральнай раённай бібліятэцы прэзентавалі выданне, прысвечанае Пінскаму і Століскаму раёнам другой паловы мінулага стагоддзя. На мерапрыемстве прысутнічалі аўтар

праекта Павел Кунішкі і аўтар фотадымак **Ляў Вакуліч**. У фотаальбоме прысутнічаюць здымкі, зробленыя ў 1970–1980-х гадах у населеных пунктах Галычы, Беразыці, Піншчыны і ў вёсцы Лядзец. У выданні аскрава алюстраваныя сялянскія жытці і побыт, палеская прырода. Паведамляе пра гэта загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу **Століскай** бібліятэкі **Надзея Стахавец**.

БАЛЬ, ВАЛЬС, ЮНАЦТВА...

Рэдактар метадычнага аддзела **Палаца мастацтваў Мабіўэскага** **Алена Захаравя** паведамляе: "У нас **прыходзіць XI Стрэчанскі баль** праводзіць моладзь. *Штогод на яго запрашаюць аматараў вальса. Івагм яны адзіны пад старшадзіня мелоды кружыцца па рых узростаў. Выступілі Заслужаны аматарскі калектыв Рэспублікі Беларусь народнай ансамбль тана "Юнацтва" і харэаграфічны калектыв "Чабарок" Палаца мастацтваў."*

Да вытокаў беларускага прафесійнага дызайну звернемся разам з мастацтвазнаўцам Якавам Ленчу.

Алег Молчан пражыў няшмат, але паспеў стварыць знамя для нацыянальнай культуры творы. Напрыклад, усім вядомую "Малітву" на словы Янкі Купалы. А вось **Надзея Бундэвіч** заўважыла, што яго імя і прозвішча, раскладзеныя на ноты, разам — блізкавы акорд. І лютаўскі нумар "Мастацтва" — да магчымага не толькі згадваць творчасць выбітнага кампазітара, але і пачуць гучанне яго імя. Слухайце!

Мастацтвазнаўца **Надзея Усвая** запікавае нашым на аўтароў напярочна **Восіпа Любча** "Маленькі буксінг кветак" і папрабава адшукаць загадкава "Фр. Грэн", якой прызначаў твор. Здаецца, атрымалася.

Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя М.Горкага звярнуўся да п'есы **Аляксандра Валадарскага** "Сякідэ са Скерсерам". Чаму варта наведваць спектакль, даведваемся з рэанізі **Валяціна Пепялява**.

"Прададзены смех" паводле казачнай апавесці **Джэймса Круса**, дэбютны для рэжысёра **Югена Карняга** спектакль з пазнакай 6+. На яго ў Беларусі дзяржаўны тэатр лялек запрашае **Марыя Бурмака**.

Даніл Філіповіч — малады беларускі рэжысёр, які цяпер працуе ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы. Пра свае разуменне тэатра і мастацтва ён расказаў у інтэрв'ю **Дар'і Герасімовіч**.

Мастацкі фільм "Я памятаю..." пра жыццё **паша Чарнобылі**, створаны на кінастудыі "Беларусьфільм" рэжысёрам **Сяргеем Сячова** і па сцэнары **Фёдара Колева**, глядзім разам з кіназнаўцай **Наталія Сляжко**.

Пячкі Валерыя Гундра і ягоная печка

Печкі не лавачкі

Аповед пра смагонскага Майстра і яго Музу

Спачатку была печ. Яе зрабіў гаспадар сям'і **Валеры Гундра**. А потым перадаў эстафету жонцы **Наталі** — і яна асвоіла вышыванне **васковага хлеба**. "Хлеб палюбіла ўся сям'я: муж, сын, дачка, свекор, і мне падабаецца, і маім сярбам, і знаёмым — усім, каго частую ад шырага сэрца", — усміхаецца **Наталія Мікалаеўна**, якая вось ужо на працягу чатырох гадоў раз на тыдзень становіцца **пекаркам**. А ўвогуле яна **медсястра** **неўралагічнага** аддзялення **бальніцы**, **родама са Случчыны**, у **Смаргонь** прыехала ўслед за мужам.

Гаспадыня **Наталія** і яе хлеб

У печы быў "бабін кут", куды ўваход мужчынам забараняўся. Там захоўваўся посуд, там жанчыны займаліся рукадзелам. Часта кут ад асноўнай часткі хаты аддзяляла спецыяльная фіранка. За ёй хаваўся нявеста перад вяселлем, тут жанчыны нараджалі і кармілі дзяцей

МАЦІ РОДНАЯ

"У печы гатаваць ежу называю прасей, чым на гатавалі ці электрыліце. Праціну, паставіў ежу — і пайшоў на галіну-дзверці... Эфект мультыварнага". — значае **смаргонскі** прыч. Пры будаўніцтве новай хаты першай справай практавалі печ, а потым усё астатняе. **Алесь** пайшла прымаўка "танцаваць ад печкі". Беларусы часта называлі печ "маці роднай".

Такой важнай справай, які стварэнне печы, **Валеры**

Вашлававіч пачаў займацца яшчэ ў 90-х гадах мінулага стагоддзя. Пазнаёміўся з легендарным **Пятром Чарэксам**. "Менавіта ў яго спосабам сакрыты майстэрства. Спачатку мы нават не на гліну, а на пясок клалі шэліу — такім чынам асвоівалі мадзі печкі. Калі асноўная ады професіі засноў, настаўнік адпусціў мяне ў вольнае плаванне. — значае наш суразмоўца. — Не магу сказаць дакладна, колькі я зрабіў печу. Перастаў лічыць. Больш за сто. Звычайныя, стандартныя ў мяне не выклікаю нейкай экспрсіі. Але ёсць асаблівія, якія патрабуюць творчага падыходу. Яны прымужаюць думаць, прымаць важныя творчыя вырашэнні".

КЕЛЬНЯ ДЫ ШНУР...

Працоўны інвентар печніка за сто гадоў амаль не змяніўся: кельня, шнур, рыдлёўка для размешвання гліны ды авес для правяркі правільнасці закладкі кветкі (цяпер на змену яму прыйшоў узровень). Замест малатка-кірачкі сучасныя майстры выкарыстоўваюць станок для рэзкі шэліу, а замест рыдлёўкі — міксер.

Вось і ўвесь тэхнічны прагрэс. Далей пячнік усё робіць уручную. Недарама казучы: кожнай пучы заасці нельга, трэба пракачыць стваральніка.

Печнікі ва ўсе часы высока наліліся. Гэта былі майстры, брэ перабольшана, з залатымі рукамі. **Валеры** успамінае, як аднойчы даводзіла рамантаваць у 85-гадовай бабулькі печ, што рабіў бацька яшчэ да яе нараджэння. Па нягледзі на тое, што ў раздзіжнях гаспадарка не-не ды праскокалі ноткі жалю ад таго, што справы, якімі займаецца ён і яго жонка, усё менш цікавіць маладое пакаленне... Там не менш на развітанне **Валеры** **Вашлававіч** падаў аптымістычную рысу ў нашай размове: "Мяне шчыць думаць, што, калі нас не будзе, застанецца печ, а яна працінаць і сто гадоў — гаранту! І наш сын ці дачка будуць гавараць сваім унукам: «Гэту печ зрабіў ваш прадад, а прабабуля пякла ў ёй смачны хлеб»".

Не хацелася развітвацца з **Валерыем** і **Наталіяй**. Настолькі цёпла і добра было нам у гаспадар. Нягледзі на тое, што ў раздзіжнях гаспадарка не-не ды праскокалі ноткі жалю ад таго, што справы, якімі займаецца ён і яго жонка, усё менш цікавіць маладое пакаленне... Там не менш на развітанне **Валеры** **Вашлававіч** падаў аптымістычную рысу ў нашай размове: "Мяне шчыць думаць, што, калі нас не будзе, застанецца печ, а яна працінаць і сто гадоў — гаранту! І наш сын ці дачка будуць гавараць сваім унукам: «Гэту печ зрабіў ваш прадад, а прабабуля пякла ў ёй смачны хлеб»".

Мы просім нашага суразмоўца расказаць пра печ, якую ён не так даўно зрабіў сабе, бо доўгі час быў "шаўцом без боцва". Аказалася, скажу я з шэліу XVIII — XIX стагоддзяў.

"Па якаснях і нарматывах яна адпавядае пачной справе, — свідрае **Валеры**. — Хоць і старая, але добрай фактуры, ні адна цаглянка не паўгараецца. Ручная работа! На цаглянку можна знішчыць адбіткі пальцаў, зап сабакі ці ката. На некаторыя ёсць клеймы майстроў, на іншыя захаваўся саж, але я такіх "малонкі", а таксама няроўнасці не хаваю, пакідаю зьонку".

ХЛЕБ У ДОМЕ ГАСПАДАР

Печ **Валерыя Гундра** зладзіў у летняй кухні, побач з хатай, у якой жыве. Тут асаблівая атмасфера, якую стварае не толькі цэнтраль-

Галіна АНТОНАВА
Смаргонь
Фота аўтара

Неўзабаве **Убачыць свет** **лютаўскі нумар часопіса "Мастацтва"**. Яго **можа будзе пачытаць і нешта нават праслухаць.**

Чытайце і слухайце

Мастацтвазнаўца **Ларыса Фінкельштэйн** робіць агляд вышыван-спадарожніку **У Рэспубліканскага** трынале **дэкаратывунага мастацтва "ДЭКАРТ-22"**. У першай частцы ўвасце чытачю прапанаваныя экспазіцыі аўтарскага тэкстылю **Маргарыты Шчамалевы** "Лічы", экспрыментальнае выстава "Тета сота", міні-тэкстыль і вышыван-спадарожніку **Ларысы Фінкельштэйн** **Марыны Башокавай** "Мары Марыны". **Мінск** стала нагодай паразважашь пра творчасць гэтай адметнай асобы і прасачыць яе "Шлях да сябе".

Пётра **Васілеўскі** натхніўся выставай "Дынастыя", на якой былі прадставлены творы народнага мастака **Беларусы** **Гаўрылы Вацанкі**, а таксама яго сына **Канстанціна** і ўнучкі **Ангеліны**.

Для **Ларысы Фінкельштэйн** фотавыстава **Марыны Башокавай** "Мары Марыны". **Мінск** стала нагодай паразважашь пра творчасць гэтай адметнай асобы і прасачыць яе "Шлях да сябе".

Мастацтвазнаўца **Надзея Усвая** запікавае нашым на аўтароў напярочна **Восіпа Любча** "Маленькі буксінг кветак" і папрабава адшукаць загадкава "Фр. Грэн", якой прызначаў твор. Здаецца, атрымалася.

Сёлета наша мастацтва святае 90-годдзе з дня нараджэння **Аляксандра Кішчанкі**. Прайсціся яго жыццёвым і творчым шляхам запрашае мастацтвазнаўца **Барыс Крэпак**.

Ухапіць час

Малая мастачка Марыя Сыржавш па праве магла б заняць месца побач са сталымі калегамі, бо ўжо запасіла ў партфоліо шэраг персанальных і калектыўных выстаў у нацыянальна-рэспубліканскіх і міжнародных арт-форумаў. І самае істотнае, да сваіх 22 гадоў ужо намеціла ўласную праграму і вырацавала ўпэўнены почырк.

фарбы ў патрэбнае рэчышча. Злаеша, духі-ахоўнікі спрыяюць сваёй тосці, напісваюць ёй нешта асаблівае пра свае дамоўкі.

Так падчас пленэраў, ал першага на замкавай гары ў Любчы ў 2012-м да летніх пазедак, нарадзілася буйная акварэльная серія “Сведкі мінулага”. Яна дэманстравалася на выставах у сядзібе Козел-Паклеўскіх у Чырвоным Берэзе, Бабруйскім мастацкім музеі, Мірскім замку, Заслаўскім музеі-запаведніку і Нацыянальнай бібліятэцы. Паказвала Марыя работы і па-за галерэйнымі сценамі — падчас розных фестываў даліцца імпрывізавання экспазіцыі пад адкрытым небам, на фасадах палаца Радзівілаў у Паланеччы, сядзібы дома Раецкіх-Путкамераў у Райцы, на свірне двара Міцкевічаў у Завосці.

Можна сказаць, адлячыла кожнаму духу месца, які ўпусціў яе ў свае ўладанні, кожнаму закладальніку падзякі, кожнаму копішчыму гаспадару і нават гошчу тых куткоў, што цэпла прынялі вандроўніцу. Калі хоць для некага з гледачоў акварэлі сталі нагодай занурыцца ў гісторыю нашай зямлі ці проста прыгледзецца да яе скарбаў (такой публікі ніяма, як сведчаць каментарыі ў сацсетках), то мастачка сапраўды аддала належнае сваім каменным і драўляным “натуршчыкам” ды асобам, чый лёс перададзены з гэтымі аб’ектамі. Вядома, Марыны акварэлі не толькі гімні мінуўшчыне, але і філосафскі розум пра хуткае цяжкі жыццё чалавека і пласкую лямпу працы, пра памяць і бясмяянтасць. Ці задумваліся вы, колькі працы зроблена вамі пасля адыходу себіта?

НЕ ЗАБІВАЙЦЕ АЙЧЫНУ

Асаблівым пунктам для Марыі стала Грушаўка на Яхашчыне, дзе захавалася комплексе вышэй сядзібы Рэйтанаў. Упершыню вырашыла завітаць туды, калі пачула па радыё абвестку, што ў гістарычным мясціне зладзіць чарговы фестываль эксперыментальнага мастацтва “Дах”. Наведанне маянтка натхніла мастачку на стварэнне маштабнага трышча ў тэхніцы лінаграфіі, прысвечанага аднаму з прадстаўнікоў вядомага роду — Тадэвушу Рэйтану. Чытачам “К” не трэба тлумачыць гэтае імя, аднак у шырокіх

Марыя Сыржавш

колах пра асобу героя вельюць мала ці не вядошы ўвогуле. Марыя зануралася ў ідэйны ўшанаваць абарону незалежнасці.

Першай з’явілася частка з выявай гістарычнага будынка ўрэзілі аўтарку сваім маштабам ды падабентам да нейкай выкапанай дагістарычнай жывёлы — ці маманта, ці то дыназаўра. Пазней з’явіўся аркуш з выявай іншымі постацямі беларускай гісторыі і культуры. А пазалета са трыянале “Канцэпт” Беларускага саюза мастакоў прэзентавала ўжо дзве ўласныя інсталцыі аб лёсе архітэктурных помнікаў і наступствах урбанізацыі.

ПРА СТАРОЕ – У НОВАЙ ФОРМЕ

Аб тым, што яе некапчы, Марыя раскажа не толькі ў традыцыйных формах мастацтва. Спачатку выступіла асістэнтам у папярочных інсталцыянага праекта Змітра Юркевіча “Каласы пад сярпом”, прысвечаным Тадэвушу Рэйтану, Станіславу Манюшку, Уладзіміру Караткевічу, Аламу Мішкевічу ды іншым постацям беларускай гісторыі і культуры. А пазалета са трыянале “Канцэпт” Беларускага саюза мастакоў прэзентавала ўжо дзве ўласныя інсталцыі аб лёсе архітэктурных помнікаў і наступствах урбанізацыі.

З РАЗМАХАМ

Многія работы Марыі сапраўды манументальныя. Даўжыня кожнага аркуша з таго ж трышча — прысвечэння Тадэвушу Рэйтану па большому баку складае дзве метры. Аднак манументальнасць, вядома, вызначае не толькі памер, але маштаб ідэй і сіла іх увасаблення.

Прасочвацца гэта не толькі ў гераічным пафасе — нават у звычайных сценах высковага жыцця ці партрэтах-станах, якія ўтрымліваюць перажыванні звычайнага незнаёмага чалавека. Бо і сядзібскія эпопеі, і “эмацыйныя рэнтген-граммы” аўтарка, палешча, выкарыстоўвае толькі як ракурс для выказвання аб планетарных праблемах. Урбанізацыя, глабалізацыя, інфармацыйныя хвалі разбураюць сілы, канфлікты на розных узроўнях па ўсёй планеце — работы Марыі неадрыўна ад гэтага кантэксту, ад усіх выпрабаваньняў нумоўнага часу.

Так, на выставе “Учора. Сёння”, што цяпер працуе ў сталіцы, мастачка паказала работы, у якіх сутыкнулі супрацьлеглыя светлы — мінулае і сучаснасць, вёску і горад, традыцыі і навацы. У некаторыя акварэлі (партрэты людзей у народных строях ці ў напярмозы ў высковым стылі) яна ўвармортывае графіці — і ў выніку глядзяц становіцца сведкам зямлянага дэялгу. Нярэдка ў работах аўтарка выкарыстоўвае вобразы сланечнікаў і нездарма, бо для Марыі гэта незвычайна, сімвалічная кветка. З ёй звязаны ўспаміны пра штогадовае паездкі на летні алапчынак цыгніком, калі за вокнамі міглылі ярка-жоўтыя палі з кветкамі радасці. Засушаныя, яны набываюць крыху камічны выгляд. Зной ў майстэрні нагледваюць пра хуткі надыход цёплай пары. Такім чынам, расчытаваць іх можна як сімвал і імгненнасці характэра, і яснапынага колавароту жыцця.

Буйны фармат патрабуе складанай і доўгай працы. Друкаваць лінаграфію выдзілае марудным спосабам — лжыкай, бо станкоў патрэбнага памеру папросту няма. Але Марыя жыцкаеці не баіцца: “Буйны фармат — гэта як паглядзець фільм у кінатэатры, а не дома на камп’ютары. Хачу, каб праца ўплывала на гледача, уражвала, у залягнэсці ад залуны нават падаўляла. Прынамсі на мяне так уплываюць добрыя буйныя творы іншых мастакоў. Яны глядзячы як жывыя істоты, нібыта стварэнныя не чалавекам”. Таму мастачка і аддае перавагу лінаграфу: фармат неабмежаваны.

Нямала Марыя працуе вугалем і соусама. Гэтымі матэрыяламі яна карыстаецца пры стварэнні партрэтаў, малюванняў іно. Віртуознае валоданне тэхнікай аўтарка паказала ў партрце “Ізад” (памер працы — 240х120 см), які напіраўду прыняўгаў да сябе шматлікіх на-вельнапыхаў выстаў у мінскім Палаты мастацтва. Што ж за загадкавая жанчына стала гераіняй твора? Панчэм здалек.

Palina (Ірына Сафронава). “Eyes”

Нацыянальны цэнтр сучасных мастацтваў і галерэя FARBA ў новым экспазіцыйным праекце вырашылі паразважаць, што ёсць штучны інтэлект — творца ці машына.

Нягледзячы на імкненне развіццё тэхналогіі, выстаў на такую тэму ў Беларусі пакуль не было. Таму арганізатары не кіруючы, называючы праект інавацыйным. У экспазіцыі сабрана

“Ізад”

Марыя Сыржавш падарожнічае па Беларусі, каб захаваш чароўныя краявіды, вобразы славуных і малавядомых помнікаў, многія з якіх дайшлі да нашага часу занядабнымі.

У КРАЇ ГОРНЫМ

Летась Марыя Сыржавш стала ўладальніцай Гран-пры Міжнароднага біенале друкаванай графікі “Кубачынская вёска” ў Дагестане. Але ж творцы пазеда падырава нешта важнейшае за адзнаку зроблена — нахтненне на новыя работы. Тую вандроўку Марыя параўноўвае з кантрастным душам: “Калі мы прыходзілі ў горную вёску Кубачы з шэдэрага рытму сталіцы, дзе пабе на кожным кроку гэтаўны збійш машыны, дзе дым, асфальт, сідка, прошма плакатаў, я змагла нарэшце глыбока ўдхнуць”. Мастачку разам з іншымі ўдзельніцамі пасялілі ў гасцявыя лом. Ізад — гаспадыня гэтага гнязда. Яна алразу зачаравала гошчу. Тая крыху паназірала за жанчынай, пазнаёмілася бліжэй — і прыступіла да накліду. “Я са здзіўленнем назірала, як яна ўпраўляецца з гаспадаркай, агародам, трыма сынамі, мужам і дзесяцю гасямі, пасівае хадзіць на працу, выязь і вышывае, пры гэтым гадзінамі мне пазіравае”, — прыгадвае Марыя.

Адзін эпод ранкам, другі ўвечары. Да такога фармату працы здэўчыну прывучылі на пленэры падчас навучання ў гімназіі-каледжы, і творца ўзла яго сабе за правала. У Кубачах час не губляла. Прачыталася а 4-й ці а 5-й гадзіне, каб папасць убачыць і намалюваць як мага больш. Пэўна, працавала паўсюль і з усімі. Замалёўвала старыя дворыкі, рабіла партрэт мясцовай бабугі пасярод вулікі (сабраўшы вакол сябе шкаўную дэвту) і тамтэйшага хлапчука з куркай на руках... Нават у пазеда, не маючы рэальных матэрыялаў, зрабіла партрэт сваёй Ізад — вугельчыкам на кавалку каменя.

ЧАЛЯДНІК ТЫТАНА

Дык што дапамагае ў дэлоў мастацтвам узросце ўпэўнена пачуваша ў прафесіі? Акрамя ўпартага самаўдас-

калення, прыклад і парады старэйшых. Марыя прызнаецца, што ёй заўсёды трапілася цудоўныя педагогі. У каледжы Алена Карпановіч дала азы акварэлі, а Марыя Лагунова навучыла не проста малюваць — думаць. За авалоданне графічнымі тэхнікамі ў акадэміі дэўчына ўдзячына віртуознаму мастаку і энэргічнум выкладчыку Раману Суставу. Знайшоўся арыентір сярот старэйшыны і па-за сцэнамі алта тата. Падчас стварэнна станулення нашчасліва быць побач з Алесем Родзіным.

Творчы пазнаёмілася асабіста падчас папрыхотуў татальнай экспазіцыі “Міфалагема тысячалгоддзя” ў Мінску. Марыя запісалася ў валанджэры і, як сапраўдны чаладнік, пафарбоўвала бакі падрамікаў, пісала стужкі з высылуўямі на янаешкай мове гатычным шрыфтам, выконвала іншыя даручэнны майстра і, вядома, заспыла, што пытанніам. Пасля знаёмства з працэсам знутры былі сумесныя паездкі, пленэры, выставы. “Пасля “Даху” ў Грушаўцы я назірала за яго дзейнасцю, вядола, які гэта тытан. Ён стаў для мяне прыкладам сапраўднага мастака. Маштабы, глыбіня ідэй вельмі ўразілі. І ягоныя парады застануць са мной”, — дзеліцца Марыя.

Алесь Родзін настойваў, што чалавек можа ствараць, толькі калі штодня адкрывае новае, галазена спаць і плануе: заўтра будзе шкава. І гэтай пазіцыі трымаецца Марыя Сыржавш. Сярод іншага, паспяхоўнасць яна вызначае як бесперапынны ўдзел у выставах і пленэрах, адлучанне росту. Вос і цывілізацыйны персанальны экспазіцыйны “Часора. Сёння” малая мастачка зачала, а мо і назваўсёды, развітаецца з акварэллю, каб спрабаваць новае. Вершына, што наступны перыяд будзе плённум.

Даніл ШЫЙКА

Фота з архіва мастачкі

Як Маркс стаў Халкам

больш за 90 работ, створаных з даламы тэхналогіі Midjourney. Яна генеруе выявы па тэкставым запісе чалавека. Дастаткова ўпісанне адрэска аб’екта, стыльсцук, памер — і менш чым за пільх хвілін праца гатова.

У першым раздзеле дэманструюцца відарысы вядомых пабудоў. Да прыкладу, Нацыянальная бібліятэка Беларусі з элементнага рэалізму. У іншых частках экспазіцыі можна убачыць візуалізацыяны штучным інтэлектам гістарычныя падзеі, зныкі здыякя, аб’екты жывой прыроды, а таксама славуных мыслароў у незвычайных вобразаш: Імануіла Канта / Канфітан Амерыку або Карла Маркса / Халка — і гераюў беларускай міфалогіі (на хал, пераважна “кабінетных” багоў і духаў, некалі выдуманых этнографамі).

Безумоўна, знаёмства з творчымі магчымасцямі машыны нельга называць сумнай і пустаю справай, аднак праект стаўся б простай забавкай без уключэння палатноў жывых аўтароў. Найперш дэля кантрасту. Ці варта

лічыць мастацтвам тое, што ўжо здольны рабіць штучны інтэлект? Каб дабіцца ў гэтай дэмоўцы параўмення, спачатку трэба дасючы наконіт азначэння мастацтва ўвогуле. Пакуль жа кожны глядзяч можа параўнаць што створае праграмай і чалавекам ды прыйсці да ўласных высноў. Побач з камп’ютарнымі выявамі дэманструюцца работы айчынных майстроў:

“Тэас. Творца. Адлюстраванне ў чырвоным” і “Хаос. Пачатак” абстракцыяніста Анатоля Кузняцова, “Берагіна” Раісы Сідэльч, “Афіна” і “Медуза” Ташыяны Савік, “Самота” Сяргея Іванчука і іншыя.

Нарэшце, некалькі частак экспазіцыі прысвечаны не толькі вывучэнню магчымасцей машыны і параўнанню з чалавекам, а гутарцы пра этычныя нюансы новых тэхналогіі, пра будучыню ствараюцца. У праекце “Штучны інтэлект. Навошта?”, выкананым у змешанай тэхніцы з выкарыстаннем мікраксем, дэталей тэлефонаў і камп’ютарна, мастачка Palina (Ірына Сафронава) разважае пра алтаротны бок прагрэсу. Творца закранае пы-

танні аб існаванні ў метасусвеце, магчымасці змяняць знешнасць, няздольнасці вестці прыватнае жыццё з-за кругласлучагнага назірання пра відэа-камеры і ўскладж гаджэты, вышчяненні чалавека з традыцыйных сфер яго дзейнасці, бяздушынасці тэхнікі, якай прэзэндуе на тое, каб неўзабаве стаць “асобай”.

Пра месца рукатворнага ў новай рэчаіснасці разважае Уладзімір Кандрусевіч у праекце, што ўключнае аўтарскую малюваную анімацыю Digital Epistle і жывапісную работу “Маніфест”: рука з валькіам гандлем навісла над мыслым палатном. Аўтар алзначае: “Руч’ё мастацтва — гэта пра рамяство. Мой башка — кампазітар і рамеснік па характары. У нязвёмтых венах і нашыгнутых судажаллях аблікае гісторыя жыцця. З гадзінаў нашы кубаніцына ўсё больш падобнымі”.

Адзін мастак ужо не галадзіць саступаць месца штучнаму інтэлекту. Эршты, машына пакуль застаецца толькі інструментам для чалавека-творцы — тое паказала экспазіцыя.

Даніл ШЫЙКА

“Савейкі. Атошні прамень”

“Навагрудскі краевід”

А ў нас хутка Масленка!

Масленіца, пэўна, адно з самых любімых народных свят календарна-абрадавага цыкла. Сялета яна пачынаецца 20 лютага, а завяршаецца 26-га. У некаторых рэгіёнах Беларусі Масленіцу называюць "Масленка", "Сырніца", "Сырная сяміца".

Падчас абраду "Чырачка" ў агрармэстэчку Тонек

А каб кожны дзень масленічных забаў для вас, шанюўныя, стаў святкам, звернемся да календара прадкаў, якія надавалі асабліва значэнне тыдню перад Вялікім постам. У розных рэгіёнах Беларусі святаваць пачыналі па-свойму: нехта частаваўся білінамі з панядзелка, а хтосьці трымаўся да чацвярга. Напрыклад, у півднёва-западных рэгіёнах Беларусі пачыналі святаваць з панядзелка, а хтосьці трымаўся да чацвярга. Напрыклад, у півднёва-западных рэгіёнах Беларусі пачыналі святаваць з панядзелка, а хтосьці трымаўся да чацвярга.

тымі стравамі. Лічылася, што трэба сем разоў сесці за стол, бо наперадзе быў сміятлівы пост. Другая назва апошняга дня Масленіцы — Даравальны нядзеля. Люді прадзілі правачыню ва ўсіх розных бібліях.

Ну а шчыр пра тое, дзе можна падбірацца ў атмасферу старажытных абрадавых гульняў і стаць сведкамі фальклорных традыцый.

"ДАРАВАЛЬНАЯ НЯДЗЕЛЯ"

Калі? 26 лютага
Дзе? Музей народнай архітэктуры і побыту
Нядзельная раніца для гэтай мястэчка Азярчо, што пад Мінскам пачынаецца з выступлення фальклорных калектываў і масленічных гульняў. Не абдыдзе і без танцаў каля вогнішча ды спалання пудзіла зімы — Мароны. У праграме таксама заўважана роканструкцыя абраду "Трызна", а самая маленькія наведвальнікі музэя пад адрывком небам могуць пазнаёміцца з ляльчым тэатрам "Батлейка".

У сабуду пачыналіся "Залюўкіны вычоркі". Усе хадзілі адно да аднаго ў гося, каталіся на конях і на санках.

У нядзелю — на "Праводзіны" — спалівалі пудзіла, бо яно ўвасабляла сабой усё цёмнае і негатывнае, што было ў жыцці людзей. Гэты дзень праходзіў вельмі шумна, з песнямі і бага-

Назву абрад атрымаў ад маленькіх качак — "чырачка", якія прыносяць вясну на сваіх крылах. Печыва ў форме гэтых птушчак удзельнікі абраду разлаюць сустраччым. Усе разам ідуць на Чэрнічовы горы, самае высокае месца ў наваколлі, дзе раскладваюць касці і спяваюць на ім пудзіла зімы, кіруючы песнямі-вяснянкамі новаму пару года і "чырачку-птушачку". Тамсама возіць карагоды, частуюцца абрадавымі стравамі, катуюцца з гары, а на самым высокім дрэве замацоўваюць упрыгожаную ялінку — сімвал вясны. Абрадавыя дзеі праводзяць дзяўчаты з дапамогай старэйшых кабет. Гэта галоўным чынам народныя фальклорныя калектывы "Таняжанка" і яго спадарожнік — дзіцячы ансамбль "Верас" (абодва калектывы створаны пры філіяле "Тонекскі сельскі Дом культуры" ДУ "Лельчыцкі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці").

"ГУКАННЕ ВЯСНЫ"

Калі? 26 лютага
Дзе? Музей народнай творчасці "Беззажэкі фартушок"
Для турыстаў арганізатары прапаноўваюць частаванне традыцыйнымі прысмакамі, дзе галоўная страва — біліны з розным гарбата. Для самых актыўных наведвальнікаў падрыхтаваны вясёлыя гульні, катанне на брычцы і ўдзел у майстар-класах.

Абрад усеніцы ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь у 2016 годзе. Праводзіцца ў апошні дзень Масленічнага тыдня і з'яўляецца адметнай этнічнай рысай жыхароў Тураўшчыны.

Кнігі, вартыя ўвагі

МАСЛЕНІЦА. АБРАД. ПЕСНІ. НАПЕВЫ. СЕРЫЯ "БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ ТВОРЧАСЦЬ"

Што? Славуная серыя БНТ выдаецца з 1970 года Інстытутам мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук Беларусі (цяпер у складзе Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН). За гэты час выйшла 47 тамоў, прысвечаных розным жанрам беларускага фальклору (песнямі і абрадамі календарнага і сямейнага цыкла, казкам, прымаўкам, замовам, прыпеўкам, пазаабрадавым песнямі), і вось пачаў свет том 48-ы — першы атрыбутаваны збор, заснаваны на багатай факталагіі XIX—XXI стст. і прысвечаны абрадавым традыцыям перыяду Масленіцы з усеі беларускай этнічнай тэрыторыі (найбольшая ўвага, вядома, надаецца запісам, зробленым у сучасных адміністрацыйных межах Рэспублікі Беларусь).

Паньчэўская кніга грунтоўным уступным артыкулам, які раскрывае гісторыю зборання палых матэрыялаў, апісваючы святавацьніцы Масленіцы, акрэслівае сімваліку і лакальную адметнасць абрадаў, тэксты і мелодыі масленічных песень. Сам том склаецца з трох раздзелаў: "Абрад: рытуалы, звычай і павер'і"; "Песні" месіяньскія звесткі, вялікая частка якіх набраная з экспедыцыйных аўдыязапісаў з захаваннем асаблівасцей мясцовых гаворак, а таксама апісанні з выданыяў канца XIX — пачатку XX стст., архіўных і друкаваных крыніц, мала дасяжных шырокай публіцы; і раздзел "Напевы" — нотныя расшыфравкі больш чым сотні масленічных песень, зробленых пераважна з экспедыцыйных матэрыялаў, і наташны, узятыя з друкаваных крыніц, прыводзіцца ў раздзельні Васіліяна Прыбылоўскага з максімальным захаваннем аўтарскіх версій.

Хто? Укладанне, уступны артыкул — этнограф, кандыдат філалагічных навук у галіне фалькларыстыкі, журналістка Алена Лішчэвіч; этнамузыкалог, кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт кафедры гісторыі музыкі і музычнай беларусістыкі ВДММ Васіліяна Прыбылоўскага. Навуковы рэдактар — фалькларыст, этналіст, доктар філалагічных навук Таццяна Валюціна.

Кам? Метадзікам устаноў культуры, рэжысерам народных тэатраў, бібліятэкарарам, спецыялістам у галіне этнаграфіі, фальклору, а таксама ўсім, хто любіць беларускую народную культуру ды цікавіцца яе гісторыяй і сучаснасцю.

Андрэй КРАСЦІК

Выданне вы можаце знайсці ў бібліятэках, кнігарнях або замовіць на сайце "Акадэмія" з дастаўкай па Беларусі.

"Блакітны дзень", 1980 г.

"Нацюрморт з садавінай", 1982 г.

"О Беларусь, мая шыпшына, зялёны ліст, чырвоны цвет..."

Да 110-годдзя з дня нараджэння народнага мастака Беларусі Вітала Цвірка

Назву гэс я выбраў з першых радкоў вядомага верша Уладзіміра Дубоўкі, бо яна, назва, добра кладзецца на мастацкі вобраз майго героя. Свой кароткі апавед пра выдатнага беларускага жывапісца-пейзажыста і буйнога майстра "эпічнага" нацюрморта, народнага мастака Беларусі Вітала Канстанцінавіча Цвірка, якому 14 лютага споўнілася 110 гадоў з дня нараджэння, я хацеў бы пачаць з неверагоднай, амаль дэзактуальнай гісторыі.

Віталь Цвірка на зьездах, 1972 г.

Звароўваю ў жыцці дзюньня, амаль містычныя рэчы. І ніякай раўнамя тлумачэння, якія б расказалі сапраўдную прычыну таго, чаму не дапамагало. Напрыклад, чалавек з'яўляецца рыптам скарб старажытных манет. Гэта што — заканамернасць (бо менавіта яму гэты скарб дастаўся) або неспасцігальна выпадковасць? Хто ведае...

МІСТЫЧНАЯ ЗНАХОДКА

...Аднойчы, напярэдадні Квалідаў, у пачатку 2003 года, вядома акадэміка-літэратуры Аліса Мароз, вучанца Вітала Цвірка, вырвалася дадому. На тралейбусным прыпынку, што на сталічнай вуліцы Кузьмы Чорнага каля аптэкі, раптам убачыла сябе старэнью папку з раскіданымі нотах фотаздымкаў. Падыяла гэтую папку і фотаздымкі, знірнула па баках з надзеяй убачыць неахайнага гаспаляра — нікога, ды і тралейбус пайшоў ужо. Запішла ў аптэку, раскрыла папку і... суцэльна прышліўся да дзясяткі старых фотаздымкаў з аркай сям'і Цвірка (!), у асноўным стэрэаграфіа роднага брата Вітала Канстанцінавіча — Аляксандра. Тут былі і фотакарткі з выявай самога мастака, пачынаючыся з 1920-х і амаль да 1950-х.

Што тычыцца Аляксандра Канстанцінавіча, то свае апошнія гады жыцці ён знаходзіўся ў псіханэўралогічным доме-інтэрнате, што доўгі час размяшчаўся на вуліцы Кузьмы Чорнага, пакуль інтэрнат не пераехаў ў Дружню. Магчыма, туті трэба было шукаць разгадку, якім чынам гэты чалавек апынуўся менавіта ў тым раёне. Ці нехта выпалкова змяніў яго або проста выкінуў (адрасат на папцы апусціў), так і засталася невядома. Можна толкі меркаваць, што калі ба на гэтым месцы ў тую хвіліну не апынулася Аліса — папка магды б знікчыла назавсёды.

Аліса доўга думала, што ёй рабіць з гэтай каштоўнай знаходкай. Калі б існа-

валі музей ці галерэя В.К. Цвірка, такая пытанне не ўзнікла б. Перадць сваякам Вітала Канстанцінавіча? Або ў Дзяржаўны архіў літаратуры і мастацтва? Пакуль што вырашылі з гэтымі фотаздымкамі азнаёміць мяне, вядома, колькі любіць і ўвагі надаваў я жыццю і творчасці вялікага мастака. Ды і пра маё свабодства з Цвіркам многія ведалі, бо мой вялікі манархічны альбом пра яго карыстаўся папулярнасцю з 1985 года.

І я быў адным з першых, хто выйшаў з прапановай да Саюза мастакоў і Міністэрства культуры прывесці на Гомельшчыне — раздзім выдатнага пейзажыста і буйнога альбом пра яго карыстаўся папулярнасцю з 1985 года.

Словам, у выніку Аліса Мароз папку падарвала мне, а я ў сваю чаргу перадаў фотаздымкі Таціяне Цвірка, дачці мастэра. Некаторыя фота з гэтай папкі публікавала "К" у пачатку чэрвеня — роўна праў дзесяць гадоў, які мастак пайшоў з жыцця. Зноў жа — містыка? Сялета 11 чэрвеня споўніўся роўна 30 гадоў з дня смерці творцы... Вось такіх дзея да ты — нараджэння і адытоў у вечнасць найбуйнага сына зямлі беларускай — прыпадаюць на гэты год.

"ЗА МАІХ ВУЧНЯЎ..."

Можэ, пара б яго зноў успомніць і пра яго Музы (ці галерэю) ў Мінску, пра які марыў усё, для каго нацыянальнай культуры не пусце турк; і пра адраждженне пле-нэраў на Гомельшчыне ці на яго любімай

Міншчыне; і пра найменне некай вядучы на яго родзіме — на Буда-Кашалёўшчыне або ў беларускай сталіцы і г.д. Канечне, прыемна, што дзіцячым мастацкай школа №1 у г. Мінску носьбіт імя мастака дзе і дадому №44 па вуліцы Сурганава, дзе і пачаў і пачаў жыць мастак, ёсць мемарыялы і памяць шыльда. Але ж для творцы такой велічыні гэтага замала...

Апошні, 80-на дзень нараджэння Вітала Канстанцінавіча прайшоў дома — у вузкім коле блізкіх і сяброў. З мастакоў былі Леанід Шчаміляў — яго любімы вучань, Іван Шапалаў — ягоны сябра па творчых паездках па краіне. Быў і я — адзін з ягоных біёграфіаў і даследчыца творчасці, чым ганарыўся і дасюль.

Помню, гаспадар кватэры сказаў на той вечарыне дзюньні тым: "За маіх таленавітых вучняў! За тых, хто выбраў у мастацтва сваю ўласную палітру, не падабную на маю!" І пералічыў імяны, сярод якіх назваў Шчамілява, Грамыку, Папалускага, Казакевіча, Аракэзэва, Рэя... І як запавет да гэтага часта чуё яго словы: "Не разумею жывапісцаў, якія пазбаўляюць сябе галоўнай радасці творчасці — працаваць у полі, у лесе, ля ракі. Амаль усё свае палотны я напісаў на адкрытым вольным паветры, бо сам-насам з прыродай заўсёды чуё жывое пульсаванне..."

ПЛЕНЭР — ЯГО СТЫХІЯ

Заўважу адну заканамернасць. Раней Віталь Цвірка каляваў ігнтымным, камерныя куці прыроды, любавяўся адуваным кожнага прадмета, яго праўдзіўнасцю, як гэта рабілі Левітан і Сайрусав. Успомні прынамсі шыраўскага пейзажыста "Сакавік" (1947) ці "Ля млына" (1954). Але

ў палотнах апошніх дзесяці — пятнаццаці гадоў жыцця ён імкнуўся да эпічнага апавядання, да ўсебаковага, шырокага ахопу з'яў, да пералачы адвечных заканамернасцей у жыцці прыроды. Заеаішч, у многіх работах Цвірка, у адрозненне, напрыклад, ад твораў яго земляка Георгія Ніскага, і прыкмет новага намя. А вось пачуццё — яно новае, сённяшняе, вострая ўвага да пазіі прыроды, музыкі прыроды. Сам лад гідзія, падуладны экспрэсіўнае сучаснаму таленавітасці яго карцінам. І мя ўздохам і гэтае рэальнасці, мінуўчыя складанні, мудрагелістыя гіпербаты і асальныя, ухвалілі і спыняюцца, зачараваныя. Таму што нас сустракае сапраўдны мастак, усё работа якая папарадкаваная свяджэннем актыўнага апытаністнага пачатку ў наваколным свеце, свяджэннем чалавека, які асвоівае свет. Ці не таму найлепшыя жывапісныя і аграфальныя творы робіць уражэнне адкрытай душы? Ці не таму мастаку ўсё творчае жыццё так неалюльна прыцягала роднага Беларусі, якая стала ў яго палотнах сімвалам вялікай чалавечай любові і прыражэсці?

З Віталем Канстанцінавічам мы сустракаліся часта: і ў ягонай кватэры, і ў апошніх мейстэрні ў "Супіку" на вуліцы Сурганава, а яшчэ раней — на ягоным летніку ў Талшы (там доўгі час жыў ягоны бацька), і ў мейстэрні на Першамайскай вуліцы. Тройчы я выяздаў з Цвіркам (за баранкай старой "Победы", як заўсёды, Іван Шапалаў) на пленэр у Заслаўе (каней 60-х), Раўбічы (1980) і ў 1982-м — у Вязынку, дзе ён ішлам з натурны пёсаў "Фарбы лютага. Ваколіца" і "Зямлю Янкі Купалы". Наізрааоны за нагоўнем "дзействам" жывапісца, а дучуваў, што на маіх вачах ствараецца чараўніцкая. Малаймя мастак звязаныя моўчы, але часам навіставы, прыгнудуваў, мушкетэры сабе пад нос нечужыя мелодыі ці кілаў іранічных жарцікаў ў адрас сваёй калекцыі талей, якіх прадуюць на натуре па прындальце "што бачу, то пью".

НЕПРАЗУМЕЛІСЯ?

Прысутнасць людзей яны ніколі не перааказала — у сваёй стамі ён быў сапраўдным акіярам і зарадак усё сваёй істрымнай энергетыкай. Толькі Іван Восіпавіч Ахрэмыч (даручы, даваеннага настаяніна Цвірка па Віцебскім мастацкім тэхнікуме) гэты крок раздзіяка, калі ён малаўваў зноў побач з Цвіркам. Аднойчы ён быў таму сведкам — Іван Шапалаў — ягоны сябра па творчых паездках па краіне. Быў і я — адзін з ягоных біёграфіаў і даследчыца творчасці, чым ганарыўся і дасюль.

Помню, гаспадар кватэры сказаў на той вечарыне дзюньні тым: "За маіх таленавітых вучняў! За тых, хто выбраў у мастацтва сваю ўласную палітру, не падабную на маю!" І пералічыў імяны, сярод якіх назваў Шчамілява, Грамыку, Папалускага, Казакевіча, Аракэзэва, Рэя... І як запавет да гэтага часта чуё яго словы: "Не разумею жывапісцаў, якія пазбаўляюць сябе галоўнай радасці творчасці — працаваць у полі, у лесе, ля ракі. Амаль усё свае палотны я напісаў на адкрытым вольным паветры, бо сам-насам з прыродай заўсёды чуё жывое пульсаванне..."

Шмат цікавых гадзінь нам прынёсілі звычкі дакументальнай тэлежуркі пра творчасць мастака. Здымалі ў тым жа Заслаўі, потым на Лысай гары, у ваколіцах Маладой Вольшчыны. Было холадна, сагнаваліся камяком. Менавіта ў дзень яго 80-годдзя стужку пракуралі на тэлевізачні. Віталь Канстанцінавіч радаваўся, які пільна, хаця ўжо тады зронна сёбе дучуваў. А пра тыхчары месцы яго не стала...

І сёння, у 110-ы юбілей выдатнага творцы XX ст. Вітала Цвірка, мы яшчэ і яшчэ раз гадзімаем яго любімым словам і ганарымся тым, што ён быў і застаецца зоркай першай велічыні ў нашым беларускім пейзажы.

Барыс КРЭПЛАК

ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ ФІЛАРМОНІЯ

г. Віцебск, вул. Леніна, 69, тэл.: 8 0212 368387 (каса), 8 0212 368388 (адміністрацар); каса працуе: аўторак – пятніца з 12.00 да 19.00, субота – нядзеля з 10.00 да 16.00

- Музычная казка "Містар Крот спазнае свет" (3+), 19 лютага аб 11.00.
- Вечар-прывязчэнне Валяцянэ Талкуноўай і Ганне Герман "Вы ўспомніце мяне калі-небудзь..." (6+), 22 лютага а 19.00.
- Музычна-гульнявая праграма "Карамелька і Гарошычка ў Інтэрнэце (У палоне Сусветнага падушніна)" (3+), 25 лютага аб 11.00.
- Вечар фламенка і этнічнай музыкі "3 Іспанія ў Вялікую Тартарыю" (6+), 25 лютага а 19.00.
- Казка другая "Як лялька Ляля на барабане грала" цыкла музычных праграм "Казкі лялькі Лялі" (2+), 26 лютага аб 11.00.

УНП 300149385

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКА КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7, тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627, пошта: kupalibilet@mail.ru

- Рэжвіем у 1 дзё "Вечар" (12+), Галоўная сцена, 19 лютага а 19.00.
- Казка "Гісторыя шакаладнага дрэва" (0+), Галоўная сцена, 21 лютага аб 11.30.
- Прадстаўленне "Музыка душы" (0+), Камінная зала, 21 лютага а 19.00.
- Трагіфарс "Doppia sola (Жанчына адна)" (18+), Камерная сцена, 21 лютага а 19.00.
- Камедыя ў 2 дзёях "Паўлінка" (12+), Галоўная сцена, 22 лютага а 19.00, 25 лютага а 19.00, 26 лютага а 19.00.
- Містычная легенда пра каханне ў 1 дзё "Чорная панна Нясвіжа" (12+), Галоўная сцена, 23 лютага а 19.00.
- Канцэрт "Местачковыя карцінкі" ансамбля "Харошкі", Жывы гук, Галоўная сцена, 24 лютага а 19.00.

УНП 100377901

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1, тэл.: 8 017 2431041 (каса), 8 017 3615493

- Канцэрт "Шэдэўры харавой опернай музыкі" (12+), Да 90-гадовага юбілея Вялікага тэатра Беларусі, 18 лютага а 18.00.
- Балет у 3 дзёях "Карсар" (12+), 19 лютага а 18.00.
- Опера ў 1 дзё "Моцарт і Сальері" (12+), 19 лютага а 18.30.
- Опера ў 3 дзёях "Кармэн" (12+), 21 лютага а 19.00.
- Балет у 2 дзёях "Лебядзінае возера" (12+), 22 лютага а 19.00, 24 лютага а 19.00.
- Канцэрт "Час базу" (12+), 22 лютага а 19.30.
- Опера ў 2 дзёях "Дзікае паляванне караля Стаха" (12+), 23 лютага а 19.00.
- Опера ў 2 дзёях "Рыгалега" (12+), 25 лютага а 18.00.

УНП 191081322

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, д. 2, тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Музычная казка ў 2 дзёях "Церам-Церамок" (3+), 18 лютага аб 11.00.
- Казка-гульня ў 1 дзё "Калабок" (3+), Фэа тэатра, 19 лютага а 13.00.
- Казка-фантазія ў 1 дзё "Калія-Малі" (4+), Прэмера, 19 лютага аб 11.00.
- Спектакль-фантазія паводле твораў У. Караткевіча "Скрыпка дрыгвы і верасовыя пустычы" (14+), 24 лютага а 18.00.
- "Жарт у 2 дзёях паводле беларускай народнай казкі "Піліпка і Ведзьма" (5+), 25 лютага аб 11.00.

УНП 300001869

МУЗЕЙ В. К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ Ў МАГІЛЕВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37, тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- Пастаянныя экспазіцыі.
 - Выстава "В. К. Бялінніцкі-Біруля і мастакі з яго калекцыі", прысвечаная 150-годдзю з дня нараджэння жывапісца. Да 26 лютага.
 - Выстава адной карціны Ігара Бархаткова, прымеркаваная да 65-годдзя з дня нараджэння мастака, "Лецішча «Чайка»". Да 28 лютага.
 - Art-lectorium "Зразумелае мастацтва". Праводзіцца заўсёды.
- Падабраўшы на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 100377771

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВИЧА. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а, тэл.: 8 017 3657796, 8 017 3588878

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава Марыны Капілавай "Пункт глядзення". Да 3 сакавіка.
- Экспурсія "Шлях мастака Валенція Ваньковіча". Папярэдні запіс. Праводзіцца заўсёды.
- Экспурсія "Сядзібны партрэт". Папярэдні запіс.

- Праводзіцца заўсёды.
- Спектакль тэатра ценяў "Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях. Белая сарока". Папярэдні запіс. Праводзіцца заўсёды.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20, тэл.: 8 017 3970163 (экспурсіянае бюро)

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Зімовыя гісторыі". Жывапісныя і графічныя работы юных мастакоў з гімназіі № 75 г. Мінска імя П. В. Масленікава. Да 20 лютага.
- Персанальная выстава Мікалая Айчынінківа "Прычэпжэнне", прымеркаваная да 70-годдзя з дня нараджэння мастака. У экспазіцыі – каля 40 твораў з майстэрні аўтара. Да 5 сакавіка.
- Выстава скульптуры і графікі Аляксандра Фінскага, прымеркаваная да 70-годдзя з дня нараджэння творацы. Да 5 сакавіка.
- Выстава "Плады Зямлі", прысвечаная Году міру і стварэння. Да 5 сакавіка.
- Выстава "Беларусь – Кітай".

- Супрацоўніцтва і сямейства". Да 12 сакавіка.
- Рэтраспектыўная выстава "Валерыя Шаркура. In Memoriam". Да 26 сакавіка.
- Выставачны праект "Леанід Шчэмялеў. Да 100-годдзя з дня нараджэння". Да 2 красавіка.
- Фотавыстава "Музыка душы – спадчына", прысвечаная 90-годдзю Беларускага саюза кампазітараў. Да 2 красавіка.
- Заняткі курса "Філасофія з дзецьмі ў Мастацкім" (наведвальнікі ад 7 да 10 гадоў). Да 9 сакавіка.
- Экспурсія: "Якога колеру зіма?" (6+), "Казкі Усходу" (10+), "Міфы Старажытных Грэцыі і Рыма" (10+), "Пяць моу каханя" (16+). Праводзіцца заўсёды.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19, тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, +375 29 5518051, +375 29 1903149

- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.
- Вялікая выставачная зала.
- Да 18 красавіка.
- Выстава "Недзе прыметны зварот". Часовая экспазіцыя аўтарскіх лялек, прысвечаных пісьменнікам і паэтам XIX–XX стагоддзяў, ад сяброў Міжнароднай гільдыі майстроў (Санкт-Пецярбург). Малая выставачная зала.
- Да 30 красавіка.
- Выставачны праект "Пераваротыя ў попл. Генцыцкі беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны". У экспазіцыянай зале першага мускаявога комплексу.
- Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальныя цырымоніі нясвіжскага двара". У складзе пастаяннай экспазіцыі.

- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.
- Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3) Пастаянныя экспазіцыі
- "Тарадское саміраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст".
- "Нясвіж у міжваенны час. Людзі і падзеі".
- Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стст. "Культура часу". З фондў музея-запаведніка.

- Мерапрыемствы
 - Квэсты: "Безаблічны артафакт", "Карта сямі каралеўстваў", "Музейны дэтэктыў", "Музейнае расследаванне".
 - Культурныя мерапрыемствы: "Прыём у кнігні", "Дзень нараджэння ў Ратушы" (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
 - Сюжэтно-ролевая развівальная праграма "Школа шпіёнў" (група да 25 чалавек).
 - Гульня-знаёмства "Музыка аб музы" (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
 - Гульнявая праграма "Выкутаньці" (група да 25 чалавек).
- Падабраўшы на сайце niasvizh.by.

УНП 60027920

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАУБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён, тэл.: 8 017 5074486

- Пастаянная экспазіцыя.
- Праграма "Каляды ў музеі". Праводзіцца заўсёды.

Працягласць – 2–2,5 гадзіны. Папярэдні запіс абавязковы.

УНП 100377771

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIR"

г. п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць, тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- Тыдзень роднай мовы, прымеркаваны да Міжнароднага дня роднай мовы. 3 21 да 27 лютага.
- Квэст "Белы слон". 25 лютага а 15.30.
- Выстава "ARMATUS. Ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі" (0+), Паўночны корпус. Да 31 жніўня.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экспурсія з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Экспурсія для дзвюх "Інтрыгі Купідона".
- Сямейная квэст-экскурсія

- "Легенды і паданні Мірскага замка".
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: "Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце", "Асаблівае жаночае касцюма XVIII ст.", "Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст.", "Плечы з каробачкай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў".

22 лютага гасцям музея даецца права льготнага наведвання экспазіцыі, створаных на аснове ўласных фондаў устаноў.

УНП 590201541

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8, тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- Пастаянная экспазіцыя.
- 22–23 лютага – святочныя мерапрыемствы, прымеркаваныя да Дня абаронцаў Айчыны і Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь:
- майстар-класы "Франтавая рукавіца", "Плстылінавы жывяпіс" для дзяцей,
- мастацкая выстава дзіцячых малюнкаў "Дзеці аб вайне",
- кніпаказы ваенна-гістарычнай драмы "Вайна. Застацка чалавекам", ваеннай драмы "Лёс дыверсанта",
- квэст-праграма для дарослых "Дарогамі Пераможаў",
- тэматычная фотазона для дзяцей і дарослых,
- інтэрактыўная аглядная экскурсія,
- фотадакументальная выстава "Армія, народжаная Кастрычнікам".
- Часовая выстава "Памяць народа святая" – сумесны праект Пасольства Рэспублікі Узбекістан у Рэспубліцы Беларусь, агенства "Узрэхі" Рэспублікі Узбекістан.
- Да 5 красавіка.
- Часовая экспазіцыя "Мастакі пра вайну". Аснову праекта

- складаюць 25 жывапісных палотнаў з фондў музея.
- Да 15 сакавіка. Куратарская экскурсія – 24 лютага.
- Выстава "Вызваленне Еўропы" ў рамках міжнароднага праекта "Тэрыторыя Перамот", які аб'ядноўвае 250 музеяў і ваенна-гістарычных цэнтраў Расіі і іншых краін.
- Часовая экспазіцыя "Вызваленне Беларусі. Верасень 1943 – ліпень 1944 гг." у філіяле музея – ВК "Старая мяжа".
- Анлайн-выстава "Трагедыя народаў".
- Часовая экспазіцыя "У баях за Айчыну. Дзейнасць спелгрупп НКВС – НКВД СССР – БССР на акупаванай тэрыторыі Беларусі ў гады Вялікай Айчынай вайны. 1941 – 1944 гг." у філіяле музея – ВК "Старая мяжа".

У продаж паступілі сертыфікаты на наведванне музея з экскурсіямі і без яе. Даступныя аб'екты: "Сямейны", "Дзіцячы", "Для дарослых і старшакласнікаў". Падабраўшы на сайце warmuseum.by.

УНП 100235472

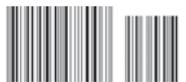
НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУСНІСНАГА МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47, тэл.: 8 017 2427814; час працы: аўторак – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выставачны праект "Штучны інтэлект: мастак ці машына?". Да 26 сакавіка.
- Мінск, вул. Няжрасва, 3, тэл.: 8 017 2350331; час працы: серада – нядзеля з 12.00 да 20.00
- Выстава "Плюс/мінус 100: народныя мастакі-юбіляры". Да 19 сакавіка.

УНП 192545414

Інфармацыя пра наяўнасць газеты ў кіёсках "Белсаюздрука" ў Мінску можна атрымаць па тэлефоне 8 017 2764542 з 9.00 да 17.00.

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртацца па тэлефоне 8 017 2860797 або на электронную пошту reklama@kultura-info.by.

ШТОТДНЭВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыя-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — ДУЛЭВІЧ Віктар Іванавіч.

Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.

Рэдакцыйная газета "Культура":

Галоўны рэдактар — ДУЛЭВІЧ Віктар Іванавіч.

Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Генязеўна.

Апказны сакратар — Галіна МАЛІНОВСКАЯ.

Рэдактар адзела — Юген РАГІН.

Аглядальнікі рэдакцыі: Надзея БУНЦЭВІЧ, Югенія ГАБЕЦ, Антон РУДКІ, Ілья СВІРЫН, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ, Даніл ШЭЙКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ.

Літаратурны рэдактар — Мацвей ЗАЙЦАЎ.

Мастацкі рэдактар — Марына ПЯРКОВСКАЯ.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 77.

Першы паверх.

Тэлефоны: 8 017 2860797, 8 017 3345723.

Тэлефакс: 8 017 3345741.

Бухгалтэрыя: 8 017 3345735.

Рэкламны адрас: 8 017 2860797.

* — матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2023.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдчы, кім і калі выдзаны пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзінваюцца і не вяртаюцца.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту глядзення рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by